

DIALOG

Kresťanský diskusný a polemický mesačník

III. ročník ● 4/2010

KRÍZA
RODINY

PROJEKT ROHÁČEK

Všetky kresťanské cirkvi na Slovensku, združené tak v Rade Konferencie biskupov Slovenska ako aj v Ekumenickej rade cirkví v SR, v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR vyhlásili rok 2010 za Rok kresťanskej kultúry.

Cirkev bratská v SR sa do programu kultúrnych aktivít rozhodla zapojiť projektom výstavby pamätníka Jozefovi Roháčkovi, prekladateľovi biblie do slovenčiny, v jeho rodisku – na Starej Turej. Keďže v r. 2010 uplynie 100 rokov od prvého vydania Evanjelia sv. Marka v slovenskom jazyku (vytlačené v Budapešti, 1910), projekt bol zaradený do kalendára aktivít ERC v SR a za jeho koordinátora bol poverený br. Štefan Markuš (CB Bratislava). Umelecké dielo vyhotovia akademickí sochári Jaroslava Šicková-Fabrics a Ján Šicko. Umiestnenie pamätníka, na lukratívnom verejnom meste v strede mesta Stará Turá, bolo úspešne prerokované s primátorkou a so zastupiteľstvom mesta Stará Turá.

Odhalenie pamätníka sa plánuje na jeseň roka 2010. O významnej prekladateľskej činnosti prof. J. Roháčka, k udalosti sa pripravuje aj stručný informačný materiál.

Financovanie projektu sa bude realizovať v spolupráci OZ Sluha (predseda Správnej rady OZ Sluha, Peter Ferík). Za tým účelom sme vytvorili Koordináčny výbor (Š. Markuš, P. Ferík, S. Šicková, J. Šicko a D. Markušová) a vytvoril bankový účet, na ktorom sponzorské dary budeme zhromažďovať. Vaše dary, prosíme, poukážte na nasledovný účet:

Názov účtu: SLUHA

Číslo účtu: 1015619003/1111

Banka: UniCreditBank

Konštantný symbol: 0379

Variabilný symbol: 66 (počet kníh v Biblii)

Koordináčny výbor Vás prosí, aby ste spočítali biblie, ktorá doma máte a darovali na Projekt Roháček minimálne 1€ za každú Roháčkovskú bibliu. Poverte vo vašich zboroch, staniach, zodpovedného človeka, ktorý príspevky vyzbiera a úhrne ich zašle na uvedený účet.

Veríme, že každý z vás, kto pri čítaní prekladu Biblie od prof. J. Roháčka prežil, či stále prežíva požehnanie, prispeje k realizácii diela, ktoré si nespochybniteľne náš prekladateľ zaslúži.

Koordináčny výbor Projektu Roháček

O B S A H

DISKUSNÉ FÓRUM 4

DNES PRED
TISÍCCROČIAMI 6
David Novák

OD KULTÚRY 9
K NÁRODNEJ HRDOSTI
Ladislav Krpala

KRÍZA RODINY 12

VOĽBY 2010 / II 21
Bohuslav Piatko

ADAM NAGAY 22

AKURÁT BUDÍK 27
Ivan Šimko

DIALÓG MLADÝCH 27
Pre módu všetko

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií) **Individuálne objednávky:** cena + poštovné
PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, špecifický symbol 1010

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Šteško **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko,
sefredaktor@mesacnikdialog.sk **Redakcia:** Ľuboslava Straková, Jozef Uhlík, Eva Bechná, Barbara Turčíková (Žilina),
Gabriel Gajdoš (webmajster), e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk

e-mail na redaktorov v tvare: priezvisko@mesacnikdialog.sk **Jazyková úprava:** Anna Matláková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko **Adresa redakcie:** Dialóg, Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, č. tel.: 02 207 11 468
e-mail: dialog@mesacnikdialog.sk, web: www.mesacnikdialog.sk **Vydavateľ:** Media Svatava, spol. s r.o. **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.
Predná strana obálky: Foto: JANA CAMARA: Zrkadlo Veľkej noci I **Zadná strana obálky:** Foto: JANA CAMARA: Zrkadlo Veľkej noci II

ZAPOJTE SA AJ VY DO TVORBY DIALÓGU

Privítame Vaše názory a postrehy: dialog@mesacnikdialog.sk
v diskusnom fóre na: www.mesacnikdialog.sk
aj písané na adresu redakcie

Máj:

130 rokov Cirkvi bratskej,
100 rokov zboru
Nyíregyháza/Levice,
v téme:
VÝROČIA

Jún:

Mnohé štáty EU legalizujú
homosexuálne partnerstvá.

Nevyhýbajú sa tomu
ani niektoré cirkvi.

Aký je náš názor?
Zapojte sa do témy
**HOMOSEXUÁLNE
PARTNERSTVÁ A MY**

Júl, august:

Redakčné
prázdniny

V nedeľu v Karmeli, v pondelok pod stromom

Po krásnych letných dňoch bol nástup zimy na jeseň veľmi krutý. Prechod z krátkych nohavíc do zimníkov sa udial takmer cez noc a nielen cestári sa cítili zaskočení. Po eufórii teplých slnečných dní nás prepadajú zasmúrené, studené a vlhké nálady. Náladu nám na chvíľu napravili biele zasnežené stráne, mrazivé výzvanie snehu pod čižmami. Stavanie snehuliakov a gulovačka nás vrátili do bezstarostných detských čias. No neodhrnuté cesty a zľadovatene chodníky nás držia pekne pri zemi a nálada klesá pod bod mrazu. Zasnežené kopce sa nám už ani zdáleka nezdaajú také romantické ako začiatkom januára. Nekonečné odhňvanie snehu z chodníka, škrabanie namrznutého skla a obliekanie detí ráno do školy sa zdá ako nikdy nekončiaci sa kolotoč. Skončí sa táto zima niekedy? No len čo vykuklo prvé slnko, skočili sme do blata, či niečoho iného, čo práve odkryl topiaci sa sneh. Hladina riek stúpa, padajúci ľad z topiacich sa striech ohrozuje zaparkované autá popri domoch. Prvé kvitnúce stromy zhoršia našu alergiu, čakáme na dážď, ktorý zmyje prach, potom na slnko, aby sme mohli vyvesiť bielizeň na balkón. Čakáme, aká bude biopredpoveď na zajtra a ešte z postele pozeráme na oblohu, ako keby tam bolo napísané, či sa nám bude dariť.

Ovplyvňuje nás počasie naozaj, alebo sa na neho len vyhovárame?

Pri pohľade na sľubnú modrú oblohu, ktorá zvestovala nádej jari, som si spomenula na turbulencie emócií, ktoré prežíval v biblických dobách Eliáš. Jeho pocity, zrejme, neboli ovplyvnené počasím, aj keď s predpoveďami počasia mal Eliáš určité skúsenosti. Eliáš zažil obdobie sucha, prenasledovania aj víťazstiev. No prežíval aj krízy. Spomeňme asi tú najt'ažšiu v jeho živote. Najskôr ho vidíme, ako odvážne stojí pred samotným Achabom a vyzýva na konfrontáciu baálových prorokov. Po úžasnej skúsenosti na vrchu Karmel, kde Boh odpovedal na modlitbu zoslaním ohňa z neba, po jasnom dôkaze, že Hospodin je jediný živý Boh, po daždi, ktorý ukončil trojročné sucho, po ubezpečení, že Hospodinova ruka bola s Eliášom, však Eliáš uteká na púšť v strachu o vlastný život, sadá si pod strom a želá si umrieť.

Nevládze ďalej. Žiadna včerajšia skúsenosť mu nepomôže prekonať krízu dnešného dňa.

Ako je to možné? Spomienka na včerajší letný deň mi vôbec nepomôže prekonať depresiu dnešného upršaného večera. Ohnivá kázeň a fantastické spoločenstvo v nedeľu sú v momente preč, keď musím čeliť neúspechu v práci v pondelok.

Prečo? V nedeľu sa cítim ako na vrchu Karmel, Boh je silný, Boh je tak blízko. A v pondelok si sadám pred monitor, či za volant a chce sa ti umrieť. Problémov je tak veľa, koniec krízy v nedohľadne, hrozba straty zamestnania, zamotané vzťahy, výčitky. Opäť choré deti, nedodržané sľuby a vlažné spoločenstvo, ktoré netuší, čo prežívaš. Skupinka, ktorá fungovala sa rozpadá. Tím spolupracovníkov neprežíva jednotu, priority sú rôzne a nové formy práce sú podozrivé. Kedysi to bolo lepšie, mali sme sa radšej, veci boli jednoduchšie a odpovede jasné, vtedy na vrchu Karmel. No z vrchu Karmel odchádzajú všetci. Priatelia aj nepriatelia. Eliáš aj Achab. Odišli naozaj všetci? Neostal Boh na vrchu Karmel? Neostal Boh medzi múrmi kostola? Kde je Boh v pondelok?

Z Eliášovej skúsenosti vieme, že Boh mu v tejto situácii posielal anjela, jedlo a odpočinok. Anjela, ktorý sa ho dotýka, anjela, ktorý mu dvakrát pripravuje čerstvo upečený chlieb a vodu a stráži jeho hlboký spánok. To všetko preto, aby sa o 40 dní stretol s Bohom tvárou v tvár. S tým Bohom, ktorý jeden deň zosiela oheň z neba, ktorého na druhý deň necítim, ktorý posielal anjelov, s Bohom, ktorý prichádza v šepote, v tichu. Prichádza aj v pondelok... nezávisle od počasia. Vďaka mu za to.

NATÁLIA
LUPTÁKOVÁ
(Spoločenstvo
čitateľov Biblie)

PÍŠETE, REAGUJETE, DISKUTUJETE

WWW.MESACNIKDIALOG.SK

AD: ANTIKONCEPCIA A MY, DIÁLÓG 2/2010

Domnievam sa, že antikoncepcia patrí k tým veciam, ktoré si z kresťanského hľadiska nevyžadujú úmerné vtesnávanie do orezaných morálno-etických balíčkov, ale stačí, aby boli citlivo vnímané na pozadí stvoriteľského poriadku v jeho samovysvetľujúcich polohách. Tak rozlíšime dve Božie určenia pre prvých partnerov, ktoré síce spolu súvisia, ale nemožno ich podstatu hocijako zamieňať alebo spájať.

1. Úloha plodenia a množenia bola spojená s nutnou podmienkou zaľudnenia prázdnej zeme na počiatku ľudských dejín (Gn 1, 28).

2. Boh konštituoval manželstvo, ktorého ústredným zmyslom nie je potomstvo, ale hlboké duchovné i telesné spoločenstvo a jednota muža a ženy (Gn 2, 24). Múdry Stvoriteľ zariadil, aby sa rozmnožovanie aj napriek demografickej nutnosti nestalo núteným cieľom sexuálnej činnosti, ale jej rozumom a biologicky usmerňovaným výsledkom, ktorý sa dostavuje len pri určitom správaní. Uvedenú odlišnosť úloh zdôrazňuje Nová zmluva pri vzájomnom naplnení intímnych potrieb manželov, bez zmienky o reprodukcii (1K 7, 3nn), ale aj existencia biblických manželstiev s málo i veľa deťmi. To by nám dnes malo ukazovať na nesprávnosť jednostrannej propagácie málo- alebo mnohodetstva.

Nevidím teda dôvod pochybovať o tom, že regulácia počatia bola už od počiatku dejín manželstva samozrejmom súčasťou jeho intímneho života, pričom je to len vývoj jej spôsobov, ktorý ju viac či menej ozrejmoval a pre ktorý sa jej z dnešného pohľadu vtlača punc fenoménu súčasnosti. Pre jej dávnu existenciu

hovorí okrem iného fakt, že Biblia k nej nezaujíma žiadne stanovisko. Čo sa Onanovho prípadu a konania týka, jeho centrálnou výpoveďou je *neposlušnosť* voči Bohu, nie antikoncepcné správanie. Niektoré druhy mechanickej antikoncepcie, ako napr. kondóm alebo ženskú membránovú bariéru poznali už staré národy, vyrábali ich z ovčích a teľacích čriev, pravda, otázne je, akú mali kvalitu a spoľahlivosť.

Ak sa v rámci povedaného zhodneme vo vymedzení antikoncepcie ako **opatrenia proti počatiu**, potom ju principiálne ťažko označiť za kresťansko-etický problém. Potom sa tiež ukazuje pomýlenou diskriminácia „morálnejších“ prirodzených a „menej morálnych“ umelých antikoncepcných metód. Problémom zostávajú len metódy likvidácie už vzniknutého života (ktoré nie sú antikoncepciou *katexochén*) a tiež tendenčné nechcenie detí kvôli sebecktvu alebo kariére.

Keďže v stvoriteľskom zámere i podľa nášho *Vnútrocirkevného poriadku* (čl. 21, ods. 1) manželský sexuálny život neslúži len na zachovanie ľudského rodu, ale je charakterizovaný vzájomnou obohacujúcou službou muža a ženy, znevažujeme ho a klameme, ak ho pritom spájame iba s koitom, ktorý oplodnenie a rod zabezpečuje. Nevieam, či som dost' pozorne sledoval, ale z väčšiny toho, čo sa venovalo nadpisanej téme v minulom čísle Dialógu mi to, žiaľ, tak vyznelo. V tom by sme mali byť opatrní, sebakritickí a otvorení pre prípadnú zmenu. Ak sa tak stane, zmení sa aj postavenie antikoncepcie. Prestane byť „*automaticky významnou*“ v sexuálnej aktivite, pretože sa bude vzťahovať len na tie jej formy, v ktorých sa funkčne uplatňuje.

Pavol Bomba, Vranov nad Topľou

AD: ČO VŔTA LEVIČANOM V HLAVE? (DIÁLÓG 2/2010)

Marcel Nolč v uvedenom článku vyslovil názor, že názov „*zborový dom*“ nám vnútili komunisti. Musím podať ku tomu vysvetlenie. Nie preto, že by som chcel brániť komunistov, ale preto, lebo to s tým názvom bolo inak.

Pri vzniku evanjelických zborov na prelome 19. a 20. storočia sa ich zakladatelia chceli vedome odlišiť od oficiálnych štátnych cirkví, a preto miesta svojich bohoslužieb – zhromaždení – nazývali modlitebne. Mnohí vedome odišli, alebo „boli odídení“ z kostolov do súkromných domov a neskôr modlitební, kde mohli slobodne konať bohoslužby bez inštitucionálne ustanovených striktných pravidiel, ktoré zväčša nepripúšťali významnejšie uplatnenie laikov pri bohoslužbách.

Pojem *zborový dom* sa, podľa mojich spomienok, začal v našich kruhoch používať okolo roku 1968. Vtedy sa začínali rodiť prvé myšlienky o nových priestoroch pre rozvíjajúcu sa duchovnú prácu. Veľmi rýchlo sme si všetci osvojili myšlienku, že budova, ktorá má byť domovom života zboru musí mať dostatok priestorov pre najrôznejšie činnosti. Ak sme chceli získať povolenie pre nové stavby, museli sme argumentovať tým, že nepotrebujeme stavať len modlitebňu, teda jednu jednoduchú miestnosť, ale dom, v ktorom je plno najrôznejších miestností. Tak sme vymysleli „zborový dom“, teda dom, ktorý by poskytoval strechu pre prácu s deťmi, mládežou, svadby, zborové dni a návštevy atď. Komunisti mali problémy najmä s tým, že cirkev „zhubne“ pôsobila na deti a mládež, a preto im prekážali v cirkevných budovách priestory, kde sa mohli mladí ľudia stretávať. Jeden

príklad. Jednou z najväčších prekážok povolenia stavby v Prešove bola rozsiahla jedáleň pod hlavnou sálou. Na pokyn pána Kmeťa z Ministerstva kultúry sme v projekte miestnosti s názvom jedáleň premenovali na čakáreň. Pán Kmeť presvedčoval prešovského cirkevného tajomníka, ktorý mal proti stavbe námietky, že si musí našťudovať pravidlá bohoslužieb Cirkvi bratskej, podľa ktorých veriaci nesmie vstúpiť do hlavnej sály, pokiaľ tam nie je kňaz. Veriaci prichádzajúci zo vzdialených miest musia teda čakať v čakárni, kým im kňaz dovolí vojsť do modlitebne. V opačnom prípade by čakali na ulici a nežiaducim spôsobom tak demonštrovali svoju vieru a tým ohrozovali budovanie socializmu. Týmto výmyslom pán Kmeť pomohol presadiť naše zámery pri výstavbe.

Aj uvedený príklad potvrdzuje, že pre komunistov bol prijateľnejší kostol, alebo modlitebňa, ako multipriestorový zborový dom. Povoliť modlitebňu ich nútili aké-také ohľady na medzinárodné vzťahy, ale dom s množstvom miestností pre nekontrolovateľné skupiny bol tým najťažším sústom, ktoré len ťažko prehlтали. Teda, ak by bolo na komunistoch, zborové domy by sa v Cirkvi bratskej nestavali. Otázka názvu našich zborových budov je však stále živá. Priznávam, že názov „zborový dom“ nie je celkom šťastný, okrem iného sa ťažko prekladá a aj navonok misijne nepôsobí príliš vhodne. Čo tak otvoriť v Dialógu diskusiu na túto tému?

Jan Komrská, Bratislava

VEĽKÁ NOC 2010

ANTON SRHOLEC
(katolícky kňaz)

Kedysi, bolo to už dávno, veriaci rodičia poslali svoje dve deti do pionierskeho tábora. Mali nové auto a využili ho na návštevu svojich detí. V nedeľu si ich vybrali a viezli do blízkej dediny, aby nezmeškali sv. omšu. Cestou otec nedal prednosť z boku idúcemu autu, ktoré do nich prudko narazilo. Pri nehode zahynuli obidve deti. Rodičom to trvalo roky, kým sa s tým zmierili.

V kresťanských predstavách o tom Tajomstve má miesto aj Boh mlčiaci, bezmocný, slepý a hluchý. Boh, ktorý neprekazil vojnu, ktorý dopustil zemetrasenie na Haiti, kde zahynuli státisíce ľudí, veriacich i neveriacich. Boh, ktorý nevypočul úpenlivé modlitby detí pri smrteľnej posteli svojej matky, Boh, ktorý dáva úspech tým, čo na neho vôbec nemyslia.

Z vlastnej skúsenosti viem, že Boh nie je mojím sluhom. Automat, ktorý mi vydá tovar za cenu vhodenej mince. Nie je mojím bodygardom, či garantom úspechu. Už si ani nerobím právo, aby odpovedal na moje otázky.

Vo veľkonočnom príbehu sa stále častejšie vraciam k tomu, čo sa udialo od štvrtka večera do nedeľného rána.

Od detstva nám bola zdrojom sily nádej, ktorú nám každoročne ponúkal veľkonočný príbeh. Deti, ktoré plakali pri Ježišových ranách, sú kvalitatívne inakšie, ako dnešné, čo nateraz iba vo virtuálnom svete pokojne likvidujú nepriateľa, ak sa im postaví do cesty.

My sme tí, čo sme raz uzreli svetlo a kráčame za ním aj v tmách. Čo sme uverili v lásku a nevzdávame sa jej ani uprostred nespravodlivosti, teroru a násilia. Na Ježišom príklade sme predčítali svoju cestu, aj svoju budúcnosť.

Želám vám dar tešiť sa. Napriek všetkému. Máme na to stále veľa dôvodov.
Srdečne vás pozdravujem

BOHUSLAV ČÍČEL: Zborový dom v Starej Turej

OSPRAVEDLNENIE

Pri technickom spracovaní textu v redakcii došlo ku chybe v úvode článku „*Samuel prorok alebo dieťa z rozvrátenej rodiny*“, za čo sa autorovi aj vám ospravedľňujeme. Správny text mal byť:

Nedávno sa mi dostal do rúk český magazín, v ktorom ma upútal nadpis „patchworková rodina“ s podnadpisom – po rozvode je nás viac. Autorka článku v ňom predstavuje rodiny, v ktorých rodičia sú obaja predtým už rozvedení, pričom okrem spoločných detí do novej domácnosti priviedli aj svoje z predchádzajúceho manželstva. S nadšením tvrdí, že rozvodom sa rodiny nerozpadli, ale rozrástli. Aby to v nich dobre fungovalo, treba vraj mať veľkú trepezlivosť a krátku pamäť – a najmä – naučiť sa umeniu „patchworku“.

OTROCTVÍ V IZRAELI NEBO KOMUNISMUS V NÁS

DAVID NOVÁK (CB ČR)

Možná jste někteří z vás slyšeli termín „spor o smysl českých dějin“. Jedná se o složitou polemiku a cílem tohoto článku ji není řešit. Chci poukázat na jinou věc. Konkrétně na to, že záleží, jak se vyrovnáme se svojí historií a dokonce, že ji nelze uniknout. Historie není jen výčet věcí minulých, ale jakýmsi záhadným způsobem k nám patří. Lidově řečeno, „minulost od sebe neodpáříme“. A to platí jak na rovině našich rodin, tak na rovině národní, tak na rovině církve. Nakonec i pokání je do velké míry otázka vyrovnání se s historií. Může se odehrávat nejen na rovině osobní, ale i na rovině církve i národů. Jedna z věcí, kterou si jak oba naše národy, tak i obě církve nesou, je otázka nedávné minulosti – mám na mysli období normalizace (období po roce 1968). Dvacet let od pádu komunismu není dlouhá doba a určité znaky tohoto období si stále na sobě neseme a dokonce jim nemůžeme uniknout. Možná, že čtenářům se nechce otáčet 20 a více let zpátky, nicméně, zkusme to. Důvod jsem již naznačil – to, jak se dnes vyrovnáme s minulostí, ovlivní naši budoucnost.

Poctivě JÁ

Přiznám se čtenářům k jedné věci. Když padla železná opona, velmi jsem se trápil svojí zbabělostí, kterou jsem projevil za komunismu (bude mi 44 let, tedy část normalizace jsem prožil). Svojí vírou jsem se sice nijak netajil, nebyl jsem v SSM, snažil jsem se žít poctivý život, poctivě pracovat, pomáhal jsem ve vedení mládeže, občas jsem někomu dal pašovanou literaturu, ale neodvážil jsem se podepsat Chartu, nenastoupit vojenskou službu (tedy podepsal jsem vojenskou přísahu) ani jinak veřejně vystoupit proti komunismu – třeba tím, že bych nešel k volbám. Prostě jsem patřil k mlčící většině. Když můj pocit viny narůstal, rozhodl jsem se jít vyzpovídat ke známému pražskému knězi Václavu Malému. Důvodem bylo nejen to, že Malý byl kněz, ale i to, že podepsal Chartu, byl obviněn z podvracení republiky, držen ve vazbě atd. Navíc bydlel v naší ulici. Malý tehdy nebyl doma a já jsem podruhé k tomuto kroku nenašel odvahu. Snad mi Bůh odpustil i bez zpovědi...

Možná že se ptáte, proč jsem šel ke katolickému knězi a ne k někomu z našich sborů. V té době jsem hledal někoho, kdo by v této konkrétní věci pro mě byl morální autoritou. Tou pro mě nebyli, jak se tehdy říkalo, „dobří

pracovníci, kteří svojí prací svědčili o Pánu Bohu“, ani dokonce ti, kdo pašovali křesťanskou literaturu, ale ti, kdo se otevřeně vzepřeli režimu. Konkrétně mám na mysli lidi, kteří odmítli jít k volbám, podepsali Chartu nebo podobné listiny, v rámci možností veřejně vystupovali proti režimu. Kládl jsem si otázky, proč lidé v církvi srší vtípem na adresu KSČ, aby tuto stranu následně volili (nebo v ní dokonce byli, nebo měli děti v SSM, sami byli v ROH atd). Stále více mi docházelo, že důvodem (stejně jako u mě) je strach. V té době se mi dostalo do rukou Solženicinovo *Souostroví Gulag* a v těchto knihách jsem se dočetl, jak vypadá skutečná totalita se vším všudy. Tedy, že výslech na STB podle sovětského vzoru vypadá tak, že o sobě několik hodin po výslechu nevíte, že vám nejen hrozí smrtí příbuzných, ale skutečně je zabíjejí, že vám nejen vezmou státní souhlas, ale pošlou vás na 10–20 let kamsi, odkud se pravděpodobně nikdy nevrátíte, že nejen nemůžete stavět nové modlitebny, ale ty stávající vám bourají atd. Tímto nechci zpochybnit statečnost některých věřících z našich řad, kteří se osvědčili v době totality, ale nedávejme Husákovský normalizační socialismus na roveň skutečné totalitě, kde vás mučí, zabíjejí a ničí. Chápu, že není příjemné, když se vaše dítě kvůli vaší víře nedostane na vysokou školu, zároveň skutečná tyranie má mnohem děsivější podoby. Přesto, že nám v období normalizace nehrozila smrt, mučení ani mnohaleté těžké žaláře, mlčeli jsme, nebo jen velmi slabě protestovali. Ivan Klíma napsal, že „*devadesát devět občanů, kteří se dostavili k volbám o nichž se vědělo, že nejsou volbami, museli v sobě umlčet hlas svědomí. Volby byly manifestací, že občan je schopen sám sebe pokořit na nejvyšší možnou míru. Člověk zbavený sebeúcty je snadno manipulovatelný, což se hodí každé státní moci.*“ O nás, kteří jsme mlčeli, píše jiný autor: „*Byly zde masy bezejmenných nestraníků, těch, které STB pro jejich nezajímavost ani nepokládala za hodna pozornosti. Každý z nich je akcionářem jedné olbřímí viny.*“ Domnívám se, že selháním mnoha z nás, kteří jsme chodili do církve, bylo mlčení. Proč jsme se ozvali až když vše bylo jasné? Tedy po listopadu 1989? Proč jsme se stejnou vehemencí neprotestovali dříve? Možná proto, že po listopadu už nešlo o krk, protože už jsme tolik nemuseli nerisковать. Proč jsme uzavřeli nepsanou smlouvu o tom, že my nebudeme režimu mluvit do jeho vládnutí a on nás nechá

Prvomájová tribúna

praktikovať si svoji víru, občas dokonca postaviť niejakou modlitebnu, kresťansky vychovávať svoje deti atd.?

Na minulosti záleží

Pokud sa vrátim k úvodu článku, potom na minulosti záleží. Preto si myslím, že má zmysel o tomto psáť v súvislosti se súčasnými otázkami, ktoré riešime (nebo neřešíme, pretože jsou příliš nepohodlné). Pokud tyto otázky jen tak přejdeme, dostihnou nás. Třeba až se nás naše děti zeptají tati, mami, proč jste mlčeli? Možná jim řekneme, že jsme se zajímali o duchovní věci, že jsme místo protestů raději svědčili poctivou prací, že jsme jednali stejně jako Daniel na dvoře faraona... obávám se ale, že nic z toho není pravdivá odpověď – třeba v kontextu slov, že k tomu, aby se zlo prosadilo stačí, když slušní lidé mlčí.

Paralela prvni

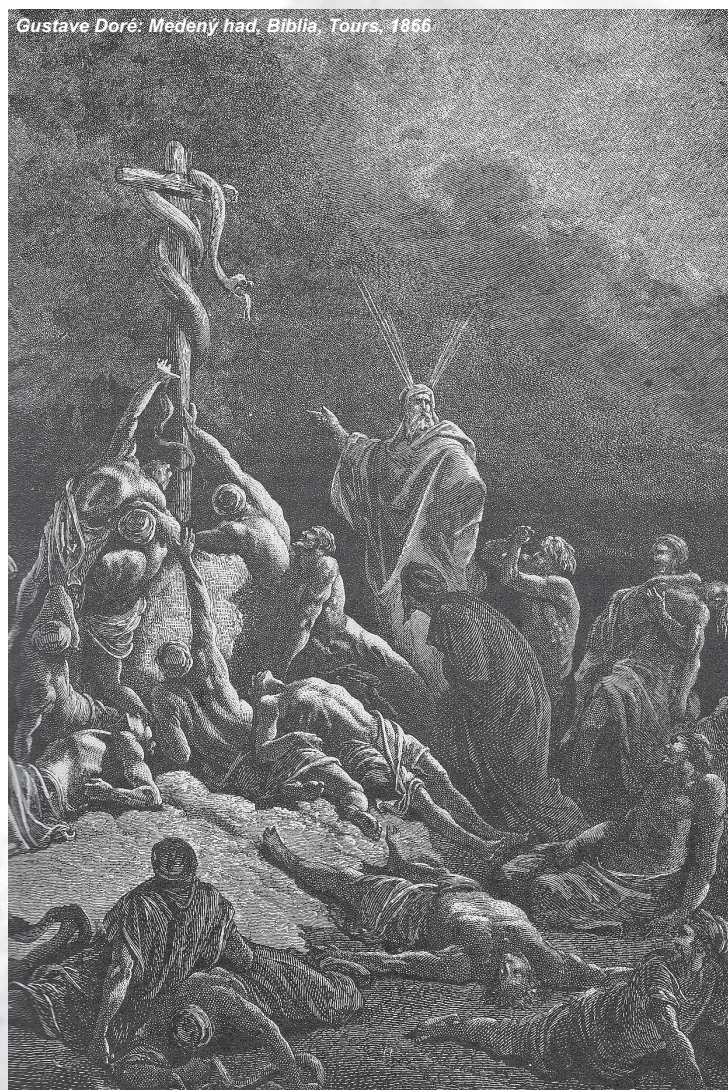
Existuje v tom všem nějaká paralela s některým z biblických příběhů? Existovala nějaká generace, o které se píše v Bibli, která se měla vyrovnat se svojí minulostí? Napadá mě Izraelský národ a jeho odchod z Egypta, kdy na jednu stranu Izrael z Egypta vyšel, na druhou stranu Egypt nikdy nevyšel z něj, nesl si jej stále – ve svých postojích, jednání atd. Jak se konkrétně projevoval Egypt v Izraelcích?

Tím, že Izrael vlastně nikdy přesně nepojmenoval svoji minulost. Všimněme si, že na jednu stranu Izraelci hovoří v souvislosti s Egyptem o otroctví, na druhou stranu vzpomínajú na hrnce plná masa, na melouny, cesnek a další jídlo. Jak to tedy s nimi bylo? Jednalo se o nejisté otroctví, nebo spíše částečnou jistotu? Ponechme stranou detaily typu plné hrnce masa a raději se zaměřme na otázku pojmenování minulosti. Domnívám se, že nám na mnoha úrovniach chýbi odpoveď na otázku, jak to tedy bylo? Skutečně jsme byli otroky, nebo jsme spíše volili částečnou jistotu výměnou za to, že jsme mlčeli, protože jsme se báli? Izraelci se zřejmě příliš ozvat nemohli, protože faraon by se s nimi příliš nemazlil. Normalizační Husákovský režim se s mlčící většinou v jistém smyslu mazlil. Vy si jezdíte na chaty, praktikujete víru a my vám dáme pokoj. Domnívám se, že poselství do našich dní je, nazvať naše minulé mlčení selháním a povzbudit nastupujúcu generáciu, aby touto cestou nešla a tam, kde se děje bezpráví, se hlasitě ozvala, i když to bude cosi stát.

Paralela druhá

Druhý způsob, jak Izrael nesl Egypt v sobě, byla projekce svých selhání do někoho „nade mnou“ – v případě Izraele do Mojžíše. Pochopitelně, jedná se o obecný lidský prob-

lém, ale podívejme se na něj z pohledu našeho pojednání. Otrok nemá svoji vůli a tudíž někdo rozhoduje místo něj. Do velké míry tomu tak bylo i v socialismu. Vytvořil se postoj „za to mohou ti nahoře“ a já jsem vlastně bezmocná oběť. Když Izraelci reptali proti Mojžíšovi zapomínali, že je nikdo nenutil odejít. Jenže ono nešlo až tak o Mojžíše, ale o možnost najít si někoho „nahoře“ a na něj vylít svoji frustraci. V našich kruzích se mnohokrát ozývají hlasy typu „za to může Rada, kazatel, staršovstvo, vedoucí dorostu, mládeže...“. Je to skutečně tak? Jako člen Rady, staršovstva moc dobře vím, že mě lidé zas tak moc ke své-

mu životu nepotřebují. Stejně tak já, až jednou nebudu v Radě, či staršovstvu doufám, že tyto instituce budu ke svému životu potřebovat jen do jisté míry. Ne proto, že jsou zbytečné, ale proto, že za svůj život nesu především osobní zodpovědnost a nečekám, že kazatel, starší, sbor za mě vychovávají děti, vyřeší problémy v manželství. Rád si nechám poradit a pomoci, ale nakonec zodpovědnost ze mě nikdo nesejme... protože nejsem otrok, za kterého by něco měl řešit jeho nadřízený, nebo jakási, byť sebelepší instituce. Instituce mají pomoci, ne za mně řešit. ▶

Paralela tretí

Tretí paralela s príbehom Izraele je v Hospodinove nařízení, že Izrael má svým dětem vyprávět o své historii. Myslím, že toto Izraelci dodržovali. Izraelské děti dobře znali příběh o vyvedení svých předků z otroctví. Na rozdíl od nejednoznačnosti generace, která vyšla z Egypta ohledně své historie, jsou např. některé Žalmy ohledně vyjití jednoznačné a nijak se netají se selháváním generace svých předků. Mladá generace Izraelců toto četla a tedy věděla, co se kdysi dělo. Jako důležité vnímám, že starší generace byla zodpovědná za předávání těchto, jak licho-

nice. A tak se v případě Izraelců stalo, že děti otroků se opět stávají otroky – sebe samých. Proto nakonec volají, že chtějí nad sebou krále. V současné době na mnohých sborech prožíváme stagnaci. Důvodů je, pochopitelně, celá řada, zároveň je třeba položit si otázku, zda se opět nedostáváme do otroctví, které již nepřichází z vnějšku, ale zevnitř. O co konkrétně se může jednat? O kariéru, podnikání, studium, cestování, ale i hřích v nejrůznější podobě. Nic proti kariéře, podnikání, studiu, cestování a dalším oblastem. Stejně jako zaslíbená země i všechny zmíněné oblasti jsou darem od Hospodina. Nicméně stejně

Domnívám se,
že selháním mnoha z nás,
kteří jsme chodili do církve,
bylo mlčení.

---

tivých, tak někdy nelichotivých příběhů. Důležitější než jejich heroismus bylo poselství, že Hospodin zůstal věrný. Moje otázka je, kdy jsme naposledy vykládali nastupující generaci o našich zápasech, vítězstvích, ale i prohrách, právě z doby normalizace? Obávám se, že naše děti slyší naše příběhy málo, nebo slyší spíše příběhy o vzorných pracovnících, které obdivovali díky pracovnímu výkonu i komunističtí kádři. To je zajisté dobře, zároveň najdeme odvahu povědět celou pravdu – třeba o našem mlčení a o tom, že Bůh s námi přes to nepřestal do dnešních dní počítat.

Otroctví v nás

Další paralela Izraele a nás se týká zaslíbené země. Když Izrael konečně dorazí do země oplývající „medem a mlékem“, nastává spoušť. Po Jozuově smrti nastává období Soudců, jenž osobně považuji za čtení pro silné žaludky. V této knize se ukazuje, že častokrát otrok zůstane otrokem, i když mu dáte svobodu. Je sice pravda, že se jednalo o jinou generaci než tu, která vyšla z Egypta, ale geny otroků zůstaly. Otroci pracují v rámci vymezených hranic určených jeho pánem. Když ho pán propustí na svobodu, mnohý otrok si s ní neví rady, protože najednou chybí hra-

jako zaslíbená země se mohou stát oblastmi, které přestane zvládat. Najednou se stanou smyslem a cílem. Jiná oblast je potom hřích, který je ve svobodné společnosti tak snadno dostupný.

Jak z toho?

Jaký je z toho všeho závěr? Možná se ještě jednou otočit zpět a pokud jsem svojí pasivitou, účastí u voleb, účastí na komunistických schůzích, či dokonce členstvím v nejrůznějších komunistických organizacích podporoval normalizační režim, pojmenovat to jako selhání. Generace, která vyšla, svoji minulost nikdy nepojmenovala a to byla velká chyba. Druhý krok může být: plně převzít zodpovědnost za svoje rozhodování a rozejít se s mentalitou „ti nahoře“. Až když se mi toto podaří, začnu „ty nahoře“ mít rád a dokonce jejich práci začnu využívat s velikou osobní svobodou. Další krok navrhuji: sdílet svoje osobní příběhy nastupující generaci. A to příběhy nejen vítězné, ale i ty, kde jsem selhal. A poslední krok může být, položit si otázku, zda uprostřed svobody, kterou prožívám, nejsem něčeho otrokem. Pokud ano, potom není jiné cesty, než věc pojmenovat a zkusit jít s Boží pomocí jiným směrem. Nebude to jednoduché, ale bude to cesta do svobody. ■

OD POZNANIA KULTÚRY K NÁRODNEJ HRDOSTI

Mgr. LADISLAV KRPALA

sa narodil 26. augusta 1958 v Bratislave, ženatý a má jedno dieťa. Po ukončení vojenskej školy pracoval v ozbrojených silách ČSSR a neskôr SR. Študoval na Evanjelickej bohosloveckej fakulte a Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského, odbor Evanjelická teológia, Nemecký jazyk a literatúra. Od 1. januára 2008 pôsobí ako generálny tajomník Evanjelickej rady cirkvi v Slovenskej republike. Koordinátor Roku kresťanskej kultúry za Ekumenickú radu cirkví. O Roku kresťanskej kultúry sa s ním porozprávala LUBOSLAVA STRAKOVÁ.

Rok kresťanskej kultúry (RKK) sa realizuje po desiatich rokoch? Prečo taká dlhá pauza?

Viem, že myšlienka organizovania Roku kresťanskej kultúry vznikla v kresťanských kruhoch tu na Slovensku. Organizátormi boli Konferencia biskupov Slovenska a Ekumenická rada cirkví v SR s podporou Ministerstva kultúry SR. Prvý ročník RKK sa konal v roku 1999. Tam by som videl určitú symboliku, lebo ten rok bol chápaný ako úvod, príprava na príchod Veľkého jubilea roku 2000. Vtedy vlastne vznikla aj táto myšlienka. Vyhlasovateľom RKK 2010 je opäť Konferencia biskupov Slovenska (KBS) spolu s Ekumenickou radou cirkví (ERC) v SR s podporou Ministerstva kultúry SR. Dôvodov, prečo sa realizuje RKK tento rok, je viacero. Jednak je to 1125. výročie nástupu svätého Gorazda do úradu biskupa a určite aj 400. výročie Žilinskej synody.

Prečo vlastne vznikla myšlienka Roku kresťanskej kultúry?

Existuje viac popudov. V prvom rade nedostatočné vedomosti laickej verejnosti, hlavne mladšej generácie, o kresťanskom dedičstve, kresťanských tradíciách, umení, vzdelávaní – jedným slovom o kresťanskej kultúre na Slovensku. V súčasnom globalizovanom svete sa rôzne kultúry, v minulosti viac či menej prísne

oddelené, stretávajú, a pretože si navzájom dobre nerozumejú, vznikajú vážne spoločenské napätia alebo konflikty. Prichádzajúci imigranti z iných kultúr sa musia prispôbovať novej kultúre, čo znamená prisvojiť si nevyhnutné minimum hostiteľskej kultúry v praxi. No často vytvárajú izolované skupiny. Tie potom prežívajú na okraji spoločenského diania. Stále väčší význam nadobúdajú pokusy o multikultúrnu výchovu. A to sa týka aj náboženskej kultúry. V takejto situácii je potrebné si uchovávať vlastnú kultúru. RKK vysiela pozitívny signál našej spoločnosti. Kresťanská kultúra by mala práve v období ekonomickej nestability, individualizácie spoločnosti, plniť vôľu Božiu. Mala by ľudí spájať a v oblasti jednotlivých náboženstiev prispieť k filozofickej, teologickej, ale i spirituálnej spolupráci.

Aké sú ďalšie ciele tohto podujatia?

Nadviazal by som tým, že RKK by mal prispieť k rozvíjaniu našich kultúrnych tradícií, mal by prispieť k lepšiemu spolunažívaniu Slovákov a národnostných alebo etnických menšín na Slovensku, mal by prispieť k mottu Európskej únie „Jednota v rozmanitosti“. Okrem toho by mal byť pripomienkou historických udalostí a osobností kresťanskej kultúry, odkazom pre súčasnosť a budúcnosť. Mal by priblížiť ich

život a dielo počnúc príchodom solúnskych bratov Cyrila a Metoda na územie dnešného Slovenska, čo predstavuje začiatok kresťanskej kultúry na území Slovenska.

Projektom RKK by sme chceli priblížiť kresťanskú kultúru, predovšetkým slovenskú, širokej verejnosti, mladšej generácii, poukázať na jej jednotlivé rozmery, ako aj na jej význam. RKK by mal prispieť k poznávaniu kultúrneho dedičstva Slovákov, k poznávaniu našich kresťanských koreňov, našich tradícií. Mal by prispieť nielen k poznávaniu histórie kresťanskej kultúry, ale aj k poznávaniu súčasného kresťanského umenia. Myslím si, že práve prezentácia súčasného kresťanského umenia absentuje v našich médiách. RKK by mal vzdelávať našich ľudí a tým prispieť k ich národnému povedomiu, k vlasťenectvu.

Aké výstupy sa očakávajú?

Viac-menej sme ich už spomenuli, no keby som to mal ešte raz v krátkosti zhrnúť, tak od RKK očakávame, že prispeje k ochrane kultúrneho dedičstva Slovákov, k rozvoju kresťanskej kultúry, tradícií umenia nielen v celoslovenskom, ale aj v celoeurópskom a celosvetovom kontexte, že rozšíri obzor vedomostí o slovenskej kresťanskej kultúre v našej spoločnosti a prispeje k vyššej kultúre Slovákov, národ- ►

nostných a etnických menším žijúcich u nás. Pevne verím, že sa to podarí. Je niečo špecifické, na čo kladiete dôraz?

Nemyslím si, že by sa zdôrazňovalo niečo špeciálne. RKK sa bude prezentovať celým radom hudobných, dramatických, výtvarných a literárnych podujatí. Do kalendára sú zaradené podujatia pre odbornú, ale aj laickú verejnosť, rozhlasové a televízne programy, ktoré priblížia jednotlivé podujatia RKK na celom území Slovenska. Z udalostí si pripomenieme 400. výročie Žilinskej synody, ktorá znamenala inštitucionalizáciu Evanjelickej cirkvi na Slovensku. 10. výročie Medzištátnej zmluvy medzi Svätou stolicou a SR, ako aj 9. máj 2010, ktorý je vyhlásený za Deň Európy a počas ktorého bude podujatie pod názvom Deň otvorených kostolov. V rámci toho privítame radi všetkých tých, ktorí sa chcú stíšiť a popremýšľať nad sebou, poprípade hľadať cestu lásky, viery, cestu k Bohu. Okrem toho budú mať záujemcovia možnosti vypočuť si hudobné vystúpenia speváckych súborov alebo hudobných telies.

Zo sveta k nám prichádza sekularizácia, na Slovensku možno cítiť apatiu voči cirkvi ako inštitúcii. Myslíte si, že projekt RKK môže zmeniť negatívne ladené postoje verejnosti?

Čo sa týka cirkvi, podľa mňa by sa mal dôraz viac klásať na misijnú činnosť, vlastne, aj RKK je súčasťou misijnej činnosti, takže by mohol vo veľkej miere prispieť k zmene postojov určitej časti verejnosti.

Súčasťou Roku kresťanskej kultúry bolo aj udeľovanie ceny Fra Angelico za prínos kresťanských hodnôt do umenia. Kto získal za celoživotné dielo cenu?

Slávnostné odovzdanie cien Fra Angelico sa uskutočnilo 18. februára 2010 v Zrkadlovej sieni Priamiciálneho paláca. Odovzdávanie predchádzala slávnostná svätá omša v Jezuitskom kostole. Ocenení boli umelci za svoj prínos kresťanských hodnôt v oblasti umenia. Ocenených bolo osem umelcov a umeleckých

kollektívov v oblasti výtvarného, hudobného a slovesného umenia. V kategórii slovesného umenia boli Cenou Fra Angelica ocenení: gréckokatolícky kňaz, niekdajší politický väzeň a „pétepák“, renomovaný básnik Mons. Jozef Tóth a herec Karol Machata. V kategórii hudobného umenia boli ocenení pedagóg, dirigent a organista Mgr. Ján Schultz a Schola Gregoriana Bratislaviensis pod vedením Mgr. Milana Kolenu, ArtD. V kategórii výtvarné umenie bol ocenený architekt a pedagóg prof. Ing. arch. Jozef Hlinický. Mimoriadne ocenenia pedagóg, andragóg, kultúrny pracovník a kurátor pre kresťanské tradície dostali PaedDr. Miroslav Holečko, herec, recitátor a pedagóg František Kovár a PhDr. Věslav Gajdoš, OFM in memoriam. V mene Konferencie biskupov Slovenska odovzdal ceny Fra Angelico umelcom a umeleckým kollektívom Mons. František Rábek, ordinár Ozbroyených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky a súčasne predseda Rady pre vedu, vzdelanie a kultúru pri KBS, v prítomnosti apoštolského nuncia Svätej Stolice v SR Mons. Maria Giordano, bratislavského arcibiskupa Mons. Stanislava Zvolenského, primátora hlavného mesta Andreja Ďurkovského

V rámci Roku kresťanskej kultúry je množstvo rôznych kultúrnych podujatí. Kde sa môžu ľudia o nich dozvedieť?

Existuje vytlačené Kalendárium, kde je stručný prehľad jednotlivých podujatí. Bolo však vydané len v obmedzenom počte. Tí, ktorí by mali záujem zúčastniť sa na jednotlivých podujatiach, sa všetko potrebné dozvedia na webovej stránke Národného osvetového centra. Táto elektronická forma kalendára podujatí RKK bude neustále aktualizovaná.

Do projektu Rok kresťanskej kultúry sa mohli zapojiť všetky kresťanské cirkvi. Ako hodnotíte spoluprácu?

V tomto nevidím absolútne žiadny problém. Kresťanská kultúra spája. RKK by mal byť pozitívnym signálom aj širokej verejnosti, že hľadáme jednotu, hľadáme toho druhého.

Hodnotím to pozitívne, pretože dobrá spolupráca zblízuje a tak je to aj v prípade zúčastnených cirkvi.

Na čo sa zameriava v rámci RKK Ekumenická rada cirkvi?

Ako som spomínal, chystáme podujatie 9. mája, ktorý je dňom Európy. V spolupráci s kresťanskými cirkvami pripravujeme Deň otvorených kostolov v rámci celého Slovenska. Je to určitá možnosť pre našich spoluobčanov, aby prišli, stíšili sa, porozmýšľali, zoznámili sa so sakrálnou architektúrou. Ale aj možnosť kultúrneho vyžitia v podobe vystúpení speváckych zborov, hudobných telies. Začiatkom júla je plánované stretnutie milovníkov Slovenského národa pod ekumenickým dvojkrížom na Vyšnokubínskych skalách pri Dolnom Kubíne. Organizátorom tohto podujatia je miestny odbor Matice Slovenskej v Dolnom Kubíne. Organizátorom ďalších podujatí v rámci RKK 2010 sú členské cirkvi ERC v SR, Evanjelická cirkev augsburgského vyznania, Evanjelická cirkev metodistická, Bratská jednota baptistov alebo Cirkev adventistov siedmeho dňa a aj Cirkev bratská v SR.

Bol určený limit na projekty?

Nie, na jednotlivé podujatia (projekty) v rámci RKK neboli určené ani finančné a ani početné limity. Napríklad počet podujatí je závislosťou jednotlivých cirkvi zapojených do RKK. Mnoho podujatí sa uskutočňuje každoročne. Zmena je len v tom, že v rámci RKK sú tieto podujatia zverejnené, takže sa má s nimi možnosť zoznámiť široká verejnosť. Určite, že sú podujatia, ktoré sa uskutočnia iba v tomto roku (okružle výročia, významné udalosti).

Akým spôsobom pomáha RKK Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky?

Podpora Ministerstva kultúry, vzhľadom na ekonomickú situáciu, sa zmenila oproti podpore v roku 1999. Vtedy vláda vyčlenila určitú sumu peňazí na podporu projektu. Tento rok je to formou grantového systému a formou prioritných projektov v rámci projektového riadenia.

Žiadosť o podporu mali možnosť podať samotní organizátori podujatí z jednotlivých cirkví.

Pocitujete zatiaľ záujem zo strany verejnosti o podujatia RKK?

Sme na začiatku, ale myslím si, že pokiaľ tu bude sľúbená podpora printových a elektronických médií a tieto budú informovať o priebehu podujatí RKK čo najširšiu verejnosť, určite sa ten záujem zvýši. Teraz to neviem zhodnotiť. Podujatia sú organizované na celom území Slovenskej republiky, niektoré majú celoštátny, iné regionálny alebo len lokálny rozmer.

Máte už nejakú spätnú väzbu, reflexiu zo strany verejnosti?

Je to skôr lokálna a miestna záležitosť, pretože väčšina podujatí má tento charakter. Z uskutočnených podujatí môžem spomenúť januárové Ekumenické služby Božie, ktoré považujem za úspešné. Podiel na úspechu mala aj STV, ktorá zabez-

pečila priamy prenos. Význam ESB podčiarkla účasť najvyšších predstaviteľov kresťanských cirkví. Takisto považujem za úspech účasť predstaviteľov štátnej správy a samosprávy.

Aký je podľa vás stav kresťanskej kultúry na Slovensku? Máme sa čím popýšiť, máme čo ukázať?

Určite áno. Druhá vec je, či sme v takej finančnej situácii, aby sme vedeli pamiatky zreštaurovať a uchovať pre ďalšie generácie. Je tu určitý spoločný záujem kompetentných a angažovaných. Sú štátne inštitúcie, ktoré majú za úlohu starať sa o pamiatkové objekty, sú tu nehnuteľnosti, ktorých zachovanie je v záujme cirkví a sú tu občianske združenia, neziskové organizácie a jednotlivci ochotní v tejto oblasti pomôcť. Pri takomto fungujúcom záujme o zachovanie kultúrneho dedičstva máme čo ponúknuť a máme sa čím popýšiť. Som presvedčený, že aj v tomto

smere môže RKK prispieť. Je to však aj o nevedomosti niektorých ľudí, ktorí ani netušia, čo tu všetko na Slovensku máme.

Ako by ste teda hodnotili stav kresťanskej kultúry v mysliach súčasných ľudí?

V RKK by sme chceli priblížiť najmä slovenskú kresťanskú kultúru všetkým – širokej verejnosti. Ukázať jej rozmery, význam. Mal by prispieť k poznávaniu našich kresťanských koreňov, tradícií a histórie, ale aj súčasného kresťanského umenia. Myslím, že prezentácia súčasného kresťanského umenia absentuje v našich médiách. RKK by mal prispieť hlavne medzi mladými ľuďmi k prebúdzaniu ich národného povedomia, lásky k domovine. Osobne si myslím, že táto forma môže byť účinnejšia, ako formy nátlakové alebo zaväzujúce k niečomu. Ak som si ako Slovak vedomý toho, že mám byť na niečo hrdý, musím poznať to, na čo som hrdý. ■

**NAJVÝZNAMNEJŠIE VÝROČIA,
PRI PRÍLEŽITOSTI KTORÝCH SA BUDÚ
KONAŤ PODUJATIA V RÁMCI
ROKU KREŠŤASNKJE KULTÚRY.**

**1125. VÝROČIE ÚMRTIA
NÁŠHO PRVÉHO ARCIBISKUPA
METROPOLITU SV. METODA.**

- 500. výročie narodenia ev. farára a pedagóga L. Stöckela, žiaka M. Luthera a F. Melanchtona, rektora v Eislebene, v Bardejove a Kežmarku.
- 400. výročie Žilinskej synody.
- 325. výročie narodenia a 260. výročie úmrtia J. S. Bacha.
- 225. výročie narodenia J. Hollého.
- 200. výročie narodenia J. Fándlyho.
- 100 rokov od prvého vydania Evanjelia sv. Marka v slovenskom jazyku.

Tému pripravil BOHUSLAV PIATKO

Čo to vlastne kríza rodiny je? Kedy nastáva? Podľa toho, ako chápem krízu v rodine ja, odvážim sa tvrdiť, že niet rodiny, ktorú by nezastihla menšia, či väčšia kríza. Rovnako v neveriacich rodinách, aj vo veriacich, sa vyskytne problém, ktorý dokáže na nejaký čas uvrhnúť celú rodinu do krízy.

KRÍZA RODINY

Niekedy si možno nahovárame, že u nás to až také zlé nie je, alebo, že ani nevieme, čo to kríza je. Ale je to len preto, lebo to vidieť, ba ani riešiť nechceme. Lebo to chce jednoducho pokoru priznať si zlyhanie a znova pokoru prosiť o pomoc. Lebo sami to nezvládneme. Ale ak sme aspoň trošičku pravdiví, tak musíme priznať, že určitá kríza nás postihla. A ak ešte skutočne nie, tak ona raz príde. Určite.

A to my, veriaci, máme úžasnú výsadu. My každú krízu môžeme riešiť s naším Pánom a Spasiteľom, Ježišom Kristom, ktorý má riešenie pre každý náš problém. Aj keď to riešenie neprichádza hneď, ako si to často prajeme, ale prichádza v pravý čas. Chce to našu trpezlivosť a vytrvalosť na modlitbách, či rozhovoroch s Pánom. Ale aj našu odovzdanosť do Božej vôle. Aby sme boli ochotní prijať Jeho vôľu a Jeho riešenie našej situácie. Pretože my máme svoje vlastné predstavy a tých sa musíme vzdať. (MP)

Keď bolesť prerastie do krízy

MARTA PETROVIČOVÁ, (Mokroluh)

Autorka vyštudovala Stavebnú fakultu SVŠT v Bratislave.

Dlhší čas je nezamestnaná. Najskôr sa starala o deti a pracovala v zbore ako vedúca diakonie.

Potom doopatrovala otca a znovu pracuje v diakonii.

Keď som pred jedenatridsiatimi rokmi vstupovala do manželstva, mala som svoje predstavy a ilúzie. Ani vo sne som netušila, čo všetko ma čaká. To však nevie nikto. A možno je to tak dobre. Preto vstupujeme do neznáma s dôverou, že s nami ide Pán Ježiš. Do nášho manželstva nám Pán Boh daroval päť detí. (A v posledných rokoch ešte pridal dospelú dcéru Janku). V poradí druhé dieťa, synček, sa nám narodil s komplikovanou vrozenou vadou. V tom čase mu lekári nevedeli pomôcť a po roku života si ho Pán Boh povolal k sebe.

Neviem teraz s istotou povedať, či to bola kríza, ktorú sme v tom čase prežívali, ale je pravda, že sme riešili všelijaké nejasnosti. A práve táto situácia nás prinútila primknúť sa bližšie k Pánu Bohu. U Neho hľadať pokoj a silu zvládnuť všetko, čo táto skutočnosť niesla. Práve v tomto období bolesti som bola oslovená slovom: „*Vo všetkom ďakujte, lebo to je vôľa Božia, čo do vás.*“ Aj keď som veľmi nechápala, za čo mám teraz ďakovať, začala som ďakovať. A prinieslo to požehnanie. Pán Boh svojou mocou vnášal pokoj do našich srdca a my sme pochopili, že On, aj keď dopustí, nikdy neopustí. A aj to, že On sa nikdy nemýli.

A keď si Pán Boh nášho synčeka odvolal, prijala som to z Jeho ruky s vďačnosťou. Ved' aspoň o tomto dieťati viem, že je u Pána – doma. Uvedomila som si, že ak by mi Pán Boh daroval hocikoľko detí, ani o jednom nemôžem mať dopredu istotu, že vo večnosti bude s Ním.

Keďže toto bolo druhé naše dieťa, po ňom sa nám narodili ešte tri deti. Teda mali sme potom štyri zdravé deti. Dve dievčatá a dvoch chlapcov.

Moja milá teta Ličková mi vtedy povedala, že mi Pán Boh trojnásobne vynahradil stratu jedného dieťaťa.

Tešili sme sa z našich detí. A spolu s nimi sme prežívali krásne a požehnané chvíle. Lebo sme sa spolu učili poznávať nášho Boha a spoločne sme Ho oslavovali. Piesňami i na modlitbách. Spoločne sme znášali aj všelijaké ťažkosti a prekážky, ktoré normálne prichádzali do života. Na modlitbách sme prebojovávali rôzne zranenia, s ktorými sa deti borili. Učili sme sa odpúšťať a milovať aj tých, ktorí ubližovali. Ale učili sme sa aj odprosiť, ak sme zranili niekoho my.

Viem, že to všetko bola a je len milosť Božia, že aj medzi našimi deťmi vládla vzájomná láska a porozumenie. Tak sa nám videlo, že ten život je skutočne nádherný. Len ho žiť.

Čas bežal, deti pomaly dospievali a postupne aj odchádzali z domu za štúdiom.

V októbri 2003 nášmu vtedy 18-ročnému synovi Lukášovi diagnostikovali akútnu lymfoblastickú leukémiu. Mala som vtedy pocit, že sa mi všetko rúca pod nohami. Že to ani nie je možné. To nemôže byť pravda. Ved' chlapec nikdy nebýval chorý. Čo sa to deje? Čo bude ďalej? Nespočetný rad otázok.

Ale Lukáš, aj keď od prvej chvíle vedel všetko, čo sa s ním deje, prežíval úžasný pokoj. Zdalo sa to až neuveriteľné. Diagnóza ako blesk z jasného neba a on, aj napriek tomu, že mával hroznú ťažkosť, zachovával taký pokoj.

Viem, že to bol len On, ktorý jediný dáva ten pokoj, ktorý prevyšuje ľudský rozum.

Lukáš absolvoval všetky možné terapie, vrátane transplantácie krvotvorných buniek, ktorých darcom bol jeho mladší brat Tadeáš. Vtedy ani nie 16-ročný. Povedal, že je ochotný dať všetko zo seba, len aby Lukáš žil.

Toto obdobie nemôžem nazvať krízou. Lebo naopak, bolo to obdobie, ktoré nás ešte viac stmelilo, ako rodinu. Prežívali sme úžasné Božie požehnanie, Božiu blízkosť, Jeho lásku, aj prostredníctvom mnohých bratov a sestier. Pán Boh nám dokazoval, že má všetko pod kontrolou a o všetkom vie. A z nás každý robil čo mohol, len aby bolo dobre. Aby sme boli čo najviac spolu...

Po transplantácii to vyzeralo veľmi nádejné. Výsledky boli dobré. Tak sme sa všetci tešili a oslavovali Toho, ktorý to mal stále pod svojou kontrolou.

Lekári nazývali Lukáša „chodiaci zázrak“. Lebo, ako sa nám priznali, nedúfali, že to bude dobre.

To bola aj príležitosť, keď sme mohli aj pred lekárom vyznať, že sme veriaci a že sa za Lukáša modlí množstvo ľudí a nielen za Lukáša, ale aj za nich – lekárov.

Úprimne nám poďakoval za modlitby, ale súčasne aj poprosil, aby sme pokračovali v modlitbách, lebo to potrebujú.

Uplynuli štyri mesiace od transplantácie a odrazu sa všetko obrátilo naopak. Lukášov stav sa zhoršil a my sme už vedeli, že už sa nedá nič robiť. Aj keď predsa lekári skúsili dávať Lukášovi krv priamo od Tadeáša. Ale to už bolo márne.

Nedokázali sme si vtedy ani pripustiť myšlienku, že nám Lukáš odíde. Ale realita bola krutá. Musíme s tým počítať. A znova najzvláštnejšie na tom bolo to, že náš Lukáš bol taký pokojný a vyrovnaný. On pripravoval nás na svoj ►

odchod tak, ako keby to bolo niečo normálne. Dokonca aj všelijaké detaily ohľadne pohrebu on sám navrhoval. (Veľmi ťažko sa to píše, ale tak to bolo.)

A tak sa stalo, že 9. januára 2005 náš Lukáš tichúčko odišiel domov ku svojmu Pánovi.

Bolesť, ktorú sme každý z nás prežívali neviem opísať. Na to niet slov. To pozná len sám Pán Boh.

A práve teraz asi nastala najväčšia kríza v našom manželstve, či rodine. Ako keby sme onemeli. Nedokázali sme spolu o ničom rozprávať. Manžel túto stratu nevedel prijať. A ja ubolená, som mu v tom nevedela pomôcť.

Dievčatá už boli mimo domova. Každá mala svoje študijné povinnosti. A tak svoju bolesť premáhali len s Božou pomocou. Tadeáš bol v tom čase sám s nami rodičmi.

Dalo by sa možno povedať, že to mal, na rozdiel od dievčat, lepšie. Lebo bol doma s rodičmi. Lenže čo, keď rodičia sú ako nemí. Ubolení a zronení.

Až teraz po piatich rokoch som si uvedomila, alebo ma Pán Boh obvinil, že som práve ja, ako matka, vtedy zlyhala. Sama zavalená bolesťou a zármutkom nedokázala som rozprávať a modliť sa so svojim synom. Hoci sama som sa utiekala len k Božiemu slovu a na modlitby. A tak som ani nespovorovala, že náš syn prežíva hrozné zranenie zo strany samého Pána Boha a nevie nijako prijať, že Pán Boh má aj toto zvrchované právo odvolať si kohokoľvek a kedykoľvek. V jeho srdci vznikol vzdor práve voči Pánu Bohu. A my rodičia sme to ani netušili. A ak neskôr aj, tak sme to chápali ako normálnu reakciu ešte nezrelého chlapca.

S manželom nám to trvalo asi tri mesiace, čo sme normálne nekomunikovali. A každý z nás niesol svoju bolesť. Až po troch mesiacoch to už manžel nevydržal a prišiel ku mne, že takto to už nejde ďalej. My sa musíme rozprávať a musíme spolu niesť aj bolesť. A spolu na modlitbách hľadať útechu a úľavu.

Lenže Tadeáš to už skôr nedokázal vydržať. A začal odchádzať z domu ku kamarátom, kde si „liečil“ svoju bolesť. A tak sme zistili, že dotiahnuť Tadeáša späť, je už neskoro. Alebo, žeby nie?

A tak začalo obdobie ďalšej krízy. Alebo obdobie boja?

Možno skôr boja, lebo denno-denne zápasím na modlitbách za návrat nášho syna späť k Pánovi Ježišovi. A nielen za nášho syna, ale za mnohých jemu podobných, ktorí odišli do sveta. Ale súčasne zápasím aj za ich priateľov, kamarátov, aby aj oni poznali lásku Pána Ježiša.

A v tejto súvislosti ma zamestnáva jedna vec.

Viem, že v čase modlitebného zápasu za nášho Lukáša sa modlili mnohí mladí ľudia, ktorí úprimne verili, že Pán Ježiš Lukáša uzdraví a navráti medzi nich. Nestalo sa tak. Božia vôľa bola iná. Ale viem aj to, že mnohí z týchto mladých, podobne ako náš Tadeáš, prežili sklamanie z Boha. A spôsobilo to, že sa odvrátili a odišli do sveta. Táto skutočnosť je pre mňa stále akousi záhadou, ktorej dosť dobre nerozumiem. A nedokážem pripustiť, že to takto Pán Boh chcel. Stále verím, že aj za nich Pán Ježiš zomieral a aj pre nich vydobyl spasenie. A že aj oni majú miesto v tom milujúcom Božom srdci.

Umenie byť druhou

JANKA KAUCĎÁRIKOVÁ (Dolný Kubín, v súčasnosti domáca)

Za života si Ježiš povolal učeníkov, ktorí ho začali nasledovať. Boli svedkami jeho úžas budiacich divov a nadchýnajúcich rečí. O ich uchvátení svedčí Petrovo vyznanie, keď sa ich pýtal, za koho ho oni pokladajú: „Ty si Mesiáš, Syn živého Boha“. Zmiatlo ich hneď jeho vyhlásenie, že musí byť zabitý. „To sa ti nesmie stať!“, protestoval Peter, pričom si vôbec nevšimol, že Ježiš má byť nielen zabitý, ale na tretí deň aj vzkriesený (Mt 16, 16–23).

Autorka s manželom Róbertom

Dlho som s týmto zápasila. Sama som sa poučila, že s pokorou prichádza aj láska, ktorá ľudí povzbudí spoločne tvoriť ďalej.

Postojom „byť druhá“ môžem vyjadriť úctu a rešpekt. Prejavovať to tak, aby to dotyčný aj tak vnímal, je naozaj umením. Umením, ktoré zušľachtuje, buduje zainteresovaných a oslavuje Boha.

Človek má obrovskú hodnotu. Ohromný potenciál... Taká škoda, keď pristupujeme k sebe mechanicky, bez väčšieho záujmu.. Naučené schémy, predpoklady, zásady, vlastná dôstojnosť, urážlivosť, precitlivosť, nepochopenie, nedôvera, preceňovanie seba a podceňovanie druhého.

Uvedomila som si, že všetko, čo robím (a nerobím) a ako to robím stále ovplyvňuje ľudí okolo mňa. Aj keď

sa zdajú byť neoslovení, nevšímaví, bez záujmu, dokonca sa vysmievajú – aj tak to má vplyv a prinesie to výsledky, ovocie. Upevnilo to moje presvedčenie o dôležitosti zaujať pevný a pozitívny postoj.

V tom všetkom má byť ŽIVOT! – LÁSKA, nie zákoníctvo ale milosrdenstvo – život s cieľom.

Až keď som konečne prijala nasledujúce myšlienky, pochopila som, prečo a o čom je umenie byť druhá.

Má byť žena podriadená?

Konanie v mene pravdy (či skôr vlastného presvedčenia) môže partner vnímať ako poníženie, ohrozenie, dráždenie a namiesto opory som mu prekážkou. Žena bola stvorená k tomu, aby dopĺňala muža, a nie naopak: 1Kor 11, 9

Podľa Ef 5, 24 by sa žena mala podriaďovať svojmu manželovi „ako Pánovi“, t. j. úplne a „vo všetkom“.

Navonok môže človek konať ako by sa podriaďoval, avšak v jeho vnútri pretrvávajú postoje vzbury a pohrdania. Biblické ponímanie poddajnosti zahŕňa tak činy, ako aj postoje, a to postoje úcty.

1Pt 3, 1. Žena by sa mala podriaďovať, pretože len tak bude dobrým príkladom a povzbudením pre svojho manžela. Dokonca i takí muži, ktorí sa „vzpierajú Božiemu slovu“, môžu vďaka manželkinmu konaniu zmeniť svoj vzťah k Bohu.

Žena by sa mala snažiť, aby nielen jej činy, ale i motívy boli bezúhonné. Nemala by sa vyzývavo obliekať a flirtovať, ale naopak, byť vzorom cudnosti, svojím vystupovaním dávať najavo svoju oddanosť manželovi a jedine

Keď muž prevezme plnú zodpovednosť a je hlavou rodiny a ak ju žena ako srdce naplňa pulzujúcim duševným teplom, potom je aj pre deti vytvorený ten najlepší základ pre zdarný vývoj a šťastné detstvo. (*T. Bovet: Manželstvo*)

Úspechom ženy je zodpovedný manžel

To najväčšie, čo statočná žena dosiahne, je jej manžel. Všetky ostatné úspechy majú len druhotný význam. Tak by každá žena mala hodnotiť svoju úspešnosť ako manželka. Jej život je v jej manželovi. Z jeho úspechov sa raduje viac ako zo svojich vlastných.

Muž, ktorý má správnu manželku, nie je závislý na uznaní nikoho iného. Jej ocenenie mu stačí. Môže sa stať, že ho ostatní nechápu alebo dokonca zradujú, ale on vie,

Konanie v mene svojej pravdy môže partner vnímať ako poníženie, ohrozenie, dráždenie a namiesto opory som mu prekážkou.

po ňom túžiť. Pokiaľ žena túto svoju úlohu plní, muž sa vďaka tomu stáva lepším.

Jednou z najdôležitejších vecí, po ktorých muž túži je, aby ho manželka rešpektovala. Možno, že muža chvália kolegovia v práci, príbuzní, známi alebo ľudia zo zboru, ale pokiaľ vie, že ho nerešpektuje jeho manželka, nemôže mu také ocenenie stačiť. Ak žena spochybňuje neustále jeho rozhodovanie, ak ho kritizuje pred druhými, porovnáva s manželom svojej známej a pod., dáva mu tým jasne najavo: „*Nemám k tebe žiadnu úctu!*“

Úcta je životne dôležitá časť ženinej služby manželovi.

Muž má voči žene väčšinou pocity menejcennosti, pretože je inštinktívnejšia než on. Je preto veľmi citlivý na jej kritiku (oveľa viac, než si to obaja uvedomujú) a bojí sa jej. Aby tomu predišiel, veľmi často to rieši tak, že sa vzdáva svojej úlohy a ponecháva zodpovednosť žene. Svoju citovú zbabelosť kompenzuje panovačným vystupovaním a diktátorskými spôsobmi. No aj žena sa cíti voči mužovi menejcenná, čo je dôsledkom výchovy a často aj konvencií. Čím viac tieto pocity potláča, tým viac svojho muža kritizuje, trápi ho výčitkami, je malicherná, ponižuje nielen jeho, ale mužov vôbec.

Čím viac však muž berie svoju zodpovednosť na seba a je „hlavou spoločenstva“ v tom najlepšom slova zmysle, tým lepšie sa má žena a tým lepšie môže plniť svoju úlohu srdca. No ona musí dodať mužovi sebaistotu, ktorú od prírody nemá, musí mu dôverovať, aj keď spočiatku možno zlyhá, ona ho musí svojou láskou a chválou nadchnúť a inšpirovať, aby správne splnil svoju úlohu kormidelníka. Keď žena chválu a sústavné povzbudzovanie svojho muža zanedbá, alebo ho dokonca zhadzuje, cíti sa pred ňou ako dieťa a skôr či neskôr si nájde inú ženu, ktorá v ňom vidí skutočného muža, pri ktorej sa tak aj cíti.

že je tu jeden človek, na ktorého sa môže plne spoliehať. Tým človekom je jeho manželka. Byť takou manželkou je pre každú ženu obrovským úspechom.

Väčšina úspešných, spolačlivých a uznávaných mužov vďačí za svoje postavenie z veľkej časti svojim ženám. Muž, ako hlava, má konečnú zodpovednosť za rozhodovanie a riadenie. Sám o sebe však nemôže túto funkciu plniť. Je závislý na tele, ktoré ho nesie. Ak žena neplní svoju funkciu, potom ani muž nemôže v žiadnom prípade fungovať tak, ako by mal. Tak ako žiadna iná časť tela nemôže nahradiť krk a nieť hlavu, takisto žiadny iný človek nemôže manželovi poskytnúť podporu, ktorú potrebuje od svojej manželky.

To druhé, čo je manželkinou hlavnou úlohou, je povzbudzovať svojho manžela. Muž by mal mať vždy možnosť sa spoliehať na to, že ho jeho manželka povzbudí. Zvlášť vo chvíľach, kedy si to zasluhuje najmenej. Verím, že keď sa manželka naučí povzbudzovať, môže vo veľa prípadoch zmeniť zlé manželstvo a neúspešného manžela na dobré manželstvo a úspešného manžela. Vždy to však vyžaduje sebazaprenie.

Len sebavydanie je zdrojom milosti a sily, ktorú obaja manželka potrebujú, aby manželstvo bolo naozaj úspešné. Nadprirodzenú Božiu milosť je možné prijať len vtedy, keď sa muž a žena v zmluve úplne vydajú Bohu a sebe navzájom. (*D. Prince: Manželská zmluva*)

Zakončím slovami *L. Crabba*:

„Ak povieme, že Kristus je pre nás dostatočný, neznamená to, že sa má stať akýmsi druhom azbestového krytu, ktorý nás chráni pred bolesťou v plameni medziľudských vzťahov. Skôr je to tak, že Jeho zdroje nám umožnia pokračovať v jednaní podľa Biblie aj napriek tomu, že cítime veľkú bolesť.“

Kríza rodiny

Do Skypebesedy k tejto téme si BOHUSLAV PIATKO pozval DAGMAR BADIAROVÚ z Košíc, PAVLA RAUSA z Prahy a TIBORA MÁHRIKA zo Žiliny. Predstavujeme ich osobitne.

Najnovšia správa o demografickej situácii v pätnástich krajinách Európskej únie hovorí, že „rodina, ktorá v minulosti plnila úlohu inštitúcie a prostriedku sociálnej integrácie, sa v súčasnosti stala akousi dohodou medzi dvoma jedincami zameranými na vlastné uspokojenie. Po dosiahnutí osobného uspokojenia dochádza často k rozpadu rodiny.“ Na Slovensku sa až 60 % uzavretých sobášov rozpadá. Kde vy vidíte príčiny tohto stavu?

P. Raus: Pomenovať príčiny je dosť komplikované. Myslím si, že súvisia so všeobecnou krízou hodnôt a celého vývoja západnej spoločnosti. Prapôvodnou príčinou tohto stavu je to, že bol odstránený základ vzťahov, teda kresťanská viera a hodnoty, ktoré dáva kresťanstvo. Ten vývoj bol síce postupný, ale nezvratný a dnes žneme ovocie toho, čo sa začalo už pred storočiami. V odborných kruhoch sa už takmer nikto neodváža definovať klasickú rodinu, pretože to je aj politicky veľmi horúca otázka a premietajú sa do nej všetky predstavy o tolerancii k rôznym ďalším alternatívnym spôsobom spoluzitia. Sú definície, ktoré charakterizujú rodinu len na základe určitej blízkosti vzťahov, a to môže byť hocičo. Popritom však ešte stále existuje intuitívna definícia, ktorú ľudia vnímajú, pretože väčšina spoločnosti podvedome cíti, čo je zdravý model rodiny. Žiaľ, veľká časť spoločnosti je viac ovplyvnená produkciou Hollywoodu, než Bibliou.

T. Máhrik: Kríza rodiny priamo súvisí s krízou etiky a tá je zapríčinená krízou filozofie človeka a spoločnosti. Pokiaľ vo východnom bloku bola ateizácia programovo riadená, ideologicky sformulovaná a mocensky presadzovaná, na Západe sa ateizmus rodí ako sprievodný

jav konzumnej spoločnosti a mimoriadne individualistického prístupu k existencii – človek uveril tomu, že stačí byť samým sebou, naplniť všetky svoje predstavy a túžby a bude šťastný. Výsledok? Po sto rokoch od zrodu existencializmu, na prahu 21. storočia, je človek síce schopný realizovať sám seba, ale neschopný vytvárať trvalé vzťahy a teda ani vzťahy rodinné. Tie sa totiž bez bolesti a sebazaprenia či obetavosti nerodia. A sebazaprenie sa vo svetle súčasného hedonizmu určite nenosí.

D. Badiarová: Ja by som to možno doplnila skúsenosťou z praxe. Jednou z príčin krízy rodiny je aj kríza identity muža a ženy. Ich nezrelosť. Ľudia jednoducho nevedia, kto je kto. Nepoznajú sami seba, ani toho druhého. Mám pocit, že ľudia absolútne nevnímajú, že z toho, kto som, vyplýva aj to, akú úlohu hram vo vzťahu – aká je úloha manželky, matky a manžela, otca.

Človek by očakával čosi iné. Štatistiky hovoria, že kým pred 20 rokmi sa ženy vydávali v priemere medzi 19. a 21. rokom, dnes je to okolo tridsiatky, teda človek by očakával, že do manželstva vstupujú zrelší ľudia...?

P. Raus: Je rozdiel medzi vyspelosťou vekovou a emocionálnou. Ja by som určite súhlasil s tým, že nezrelosť partnerov je jednou z hlavných príčin rozpadu manželstiev. Je to ako motor, kde sa uvoľní jedna, hoci nepatrná súčiastka, ktorá sa na začiatku zdá bezvýznamná, no napokon rozbije celý motor. Keď sa opustilo kresťanské ponímanie manželstva, ako vzťahu a záväzku pred Bohom, došlo k reťazovej reakcii, ktorá dnes plodí mnoho ľudí emocionálne nezrelých. Nevyrastali v domovoch, kde by dostali aspoň minimum

lásky a všetko ostatné, čo je potrebné na to, aby dozreli do osobností. Pre takého človeka je potom naozaj ťažké fungovať v manželstve.

T. Máhrik: Anglosaský svet na rozdiel od nás už desaťročia buduje centrá výskumu rodiny, výchovy mladých s jasnou stratégiou pomoci a starostlivosti o rodinu. My sme vleteli do trendov doby a s nadšením v nich surfujeme, pričom zabúdame na to, že je potrebné mať priateľov, nebát sa sebazaprenia, vedieť, čo je bolesť, dodržať zmluvu...

toto sa u nás jednoducho nenosí. Naša kultúra je iná. Pre deti narodené po Novembri 89 je lož a korupcia bežnou výbavou „úspešného človeka“. Pravda je komodita, ktorú možno vyrobiť na objednávku, nie ju hľadať.

D. Badiarová: Ja by som sa ešte vrátila k tej zrelosti, ako predpokladu úspešného vzťahu. Dnes sa kladie vysoký dôraz na racionálnu inteligenciu. Máme jednoduchý prístup k informáciám, ktoré ju rozvíjajú a podporujú. Potvrdením sú dnešní mladí ľudia, o ktorých môj manžel hovorí, že sú to „majstri sveta“, ktorí nezahrali ešte ani jeden zápas. To znamená, že majú strašne veľa informácií, ale málo prežitého. Prebytok informácií pôsobí veľmi klamlivo – lebo vyzerajú, že sú zrelí a skúsení. Ale to je len navonok. Racionálna inteligencia je len malou súčasťou toho, čo tvorí inteligenciu človeka. Chýba tam sociálna a emocionálna inteligencia, teda oblasti, ktoré sú podstatné pre vzťahy. Napriek tomu, že naša spoločnosť, ktorá patrí do západnej kultúry ovplyvnenej kresťanstvom, ktoré má zas korene v judaizme, naše myslenie je silne formované grécko-rímskym vplyvom. Slovo „poznať“ (napr. aj seba, či druhého človeka) je v gréckom myslení skôr kognitívna záležitosť, to znamená, že poznanie je otázkou

racionálneho uchopenia vecí. Hebrejský alebo židovský koncept je vzťahová záležitosť. Teda „poznať“ znamená mať hlboký osobný a intímny vzťah. Adam *poznal* Evu – to znamená to najintímnejšie „poznanie“, aké existuje medzi mužom a ženou. Myslí sa na sexuálne spojenie. A to je niečo úplne iné ako racionálne poznanie.

T. Máhrlik: Pozrime sa na Slovensko alebo do stredoeurópskeho priestoru. Po novembri '89 vznikol priestor pre podnikanie, pre cestovanie a podobne. Veľká časť generácií v aktívnom veku sa tejto možnosti chytila. Rodičia začali podnikáť, veľmi často na úkor rodiny. A deti, hovoríme o fenoméne generácie „Z“, vyrastajú pred počítačom, bez akýchkoľvek reálnych vzorov, vyrastajú v prostredí bez rodinnej tradície, bez zázemia, bez citu a emocionálnych vzťahov. Sú mimoriadne zraniteľné. Túžia po vzťahoch, ktoré sami nevedia vytvárať. Pravdepodobnosť vzniku stabilných manželských vzťahov preto klesá.

Všetci traja ste sa aspoň okrajovo dotkli toho, že prostredie, v ktorom človek vyrastá má veľký vplyv na tvorenie plnohodnotnej osobnosti. Keď som si trochu listoval odbornú literatúru a štatistiky, bol som doslova šokovaný niektorými údajmi: každé piate dieťa na Slovensku žije v neúplnej rodine, 24 % sa rodí mimo manželstva a takmer 60 % detí v detských domovoch sú deti žijúcich rodičov. Medzi príčiny krízy rodiny viacero zdrojov zaraďuje neprítomnosť komunikácie medzi generáciami. Stratu zodpovednosti voči deťom. Ako to vidíte vy?

P. Raus: Aby sme nehádzali všetko na túto dobu, aby nevyznela tak pesimisticky, treba povedať, že rodina vždy bola v kríze. Len dnes je to viditeľnejšie, pretože rodina sa rozpadá ako inštitúcia, rozpad je zrejmý a máme ho pred očami. No neviem, či by som sa podpísal pod tvrdenie, že predtým rodina nemala problémy. Mala, len boli kdesi vo vnútri, množstvo vecí sa nahlas neriešilo a rodiny sa nerozpadávali.

Ale kríza rodiny existuje od okamžiku, keď Adam s Evou padli v Raji. A to ponúka príležitosť, pozrieť sa na tento problém trochu inak. Celkom určite v dnešnej dobe rodina čelí výzvam, ktoré v minulosti neexistovali. Dnešný masový a globálny tlak médií ľudia musia zvládnuť v dobe, v ktorej je rodina morálne a duchovne oslabená a nedokáže zvládnuť. Pre kresťanov by to mala byť príležitosť svedčiť o tom, že rodinu nie je možné budovať bez Boha. Istým spôsobom je stav, v ktorom sa nachádza dnešná spoločnosť len potvrdením toho, čomu my veríme.

Ale vrátim sa k otázke komunikácie. Prírodný spôsob komunikácie, osobný, je dnes nahradený elektronickou komunikáciou – internetom, televíziou, teda neosobnou komunikáciou. A tam, kde by mala aspoň trochu prebiehať, v rodine, to vyzerá tak, že rodičia prídu večer z práce unavení, sú pod obrovským tlakom, v strese a už nemajú silu hovoriť s deťmi.

T. Máhrlik: Súhlasím s tým, že problém rodiny začína už v Raji, ale Písmo naznačuje aj druhý princíp. Danielove videnie obrazu s postavou so zlatou hlavou a hlinenými nohami nepodporuje optimistické názory humanistov na progresívny vývoj spoločnosti. Skôr naopak. A ešte vnímam tretí princíp – princíp polarít – „kto je špinavý, nech je špinavý ešte, kto svätý, nech sa posväť ešte“ (Zj 22, 11). Teda áno, spoločnosť sa mení, ale by bolo zjednodušené tvrdiť, že v 18. storočí to bolo lepšie ako dnes, alebo – naopak. Aj vtedy aj dnes boli hrozné rodiny a boli aj nádherné rodiny. Celkový trend spoločnosti však ide a pôjde od deviatich k piatim. Tvoja štatistika to potvrdzuje. Zdravé rodiny však možno vytvárať v každej dobe, ak vieme ako.

Ďalšou príčinou krízy rodiny, ako uvádza literatúra, je emancipácia žien. Zaujímavé je, čo sa z toho v literatúre odvodzuje: rastie počet žien, ktoré vôbec nepotrebujú manžela na to, aby mali deti, a v prípade, že sa zosobášia, až 60 % žiadostí o rozvod podávajú ženy. A ešte dva štatistické údaje: V Európe

klesol v posledných rokoch počet uzavretých manželstiev o 40 % a v poslednej generácii vzrástol počet nemanželských detí o 500 %. Sú teda ženy a ich snaha o zrovnoprávnenie na vine...?

D. Badiarová: Myslím si, že radikálna snaha o emancipáciu nedopadá dobre. Písmo hovorí, že žena má byť poddaná mužovi, ale na druhej strane hovorí, že sú si rovní a majú si byť poddaní navzájom. Feministky veľmi radikálne odmietajú patriarchálny model a možno majú čiastočne pravdu, lebo sama mám pocit, že v tej podobe, v akej existuje, je odklonom od Božieho plánu. Myslím si, že vyššie uvedený biblický princíp nie je správne interpretovaný a feminizmus je prirodzenou vzburovouči zle vykladanému Božiemu princípu. Majú si byť navzájom poddaní a zároveň sú si rovní! To je Boží príkaz.

P. Raus: Súčasný vývoj v tejto oblasti určite má vplyv na rodinu. No na druhej strane ja nevidím začiatok problému krízy rodiny v začiatkoch feminizmu. Ja ho skôr vidím v tom, že patriarchálny model bol zneužitý. Myslím si, že ženy, ktoré majú milujúcich manželov, ktorí sú hlavou rodiny a vedú rodinu tak, ako káže Kristus, tak tie ženy nemajú problémy v rodinách a asi ani nemajú problém sa poddať. Ale tam, kde muž zneužíva svoju rolu, kde to, že je hlavou rodiny si vysvetľuje po svojom, neberúc ženu do úvahy, kde je sebecký a despotický a sám nie je poddaný Kristovi, tak tam to nemôže fungovať. Podľa mňa sa tu trochu mňajú pojmy. Dominancia a submisia, o ktorých sa dnes hovorí, a biblické vedenie a biblická podriadenosť sú úplne iné kategórie, ako tie, o ktorých sa hovorí v Biblii. My hovoríme, že každý je niekomu poddaný – žena je poddaná mužovi, ale muž je poddaný Kristovi. Povedané inými slovami: Ak muž nie je oddaný Kristovi, nemôže ani uvažovať o nejakom vedení.

T. Máhrlik: To je civilizačný jav, ako prirodzená reakcia na zneužitie moci mužmi a ich prevahu nad ženami. Každý tlak vyvolá protitlak. Preto dnes nezávislé ženy, ak túžia ►

mat' deti, majú ich bez manžela. To je ich podoba individuálneho práva. Dôsledok na formovanie detí však bude katastrofálny. Špirála rozkladu rodiny narastie. Treba stále opakovať to, čo už tu zaznelo: Manželstvo je sústava vzťahov, ktoré nás niečo stoja, ktoré prinášajú aj bolesť a sklamanie a sú postavené na zmluve. Taká zmluva nesmeruje proti človekovi, ale v konečnom dôsledku v jeho prospech. Nikde inde nemá človek takú príležitosť odbúravať svoj egocentrizmus, ako práve v rodine.

P. Raus: Asi najhorší výsledok feminizmu je, že vo svojej podstate posilňuje uniformitu a vymazáva rozdiely medzi jedinečnosťou muža a jedinečnosťou ženy. Ja by som skôr predpokladal, že ten, čo vystupuje na obranu žien sa bude usilovať o to, aby muži rešpektovali ženskú jedinečnosť, napríklad jej nezastupiteľnú úlohu pri výchove detí, pri ich rozvoji a v starostlivosti o vzťahy v rámci rodiny. Pre mňa je šokujúce snažiť sa dokázať, že žena sa vyrovná mužovi. Myslím si, že toto je veľmi nešťastný jav, ktorý zbavuje ženu jej prirodzenosti. Zároveň sú jedinečné mužské schopnosti a vlastnosti považované takmer za negatívne a muži sú dnes zmätení a nevedia ani, čo vlastne znamená byť mužom. Som presvedčený, že jediná cesta z tohto chaosu je znovuodhalenie biblického postavenia muža a ženy, návrat k tomu, aby sme dali staronový obsah tomu, aká je rola muža a aká je rola ženy vo vzťahu.

T. Máhrlik: Biblický model určite nie je patriarchálny v zmysle, v akom sa bežne pojem používa. Biblický model je totiž Kristocentrický. A to nie je „patriarchálny“ model.

P. Raus: S tým možno len súhlasiť.

D. Badiarová: Ak sa mýlim, tak ma opravte, ale chcem nadviazať na to, čo ste naznačili. Už Eve v raji sa zapáčila myšlienka byť rovná Bohu. Už tam bol zárodok odmietnutia mat' niekoho nad sebou. Niekde tu je začiatok aj neochoty poddať sa vo vzťahu ženy voči mužovi a naopak.

T. Máhrlik: Natíska sa veľmi bolestivá a neprijemná otázka: Prečo cirkev ako nositeľka evanjelia, tak vážne zlyhala v učení a praxi vzťahu muž – žena? Pri pozorovaní krízy

rodiny na západe je nevdojak pocitív sa pýtať, prečo sú rodové väzby v islamských a ázijských krajinách dodnes také silné? A paradoxne – „kresťanská Európa“ čelí rozpadu v mene individualizmu.

Trochu si ma predbehol, lebo už som to chcel otočiť na našu pôdu, na pôdu veriacich kresťanov. Ty hovoríš o všeobecnom zlyhaní cirkvi ako takej. Ale dnes kríza rodiny zasiahla aj naše zbory aj ďalšie evanjelické cirkvi, ktoré hlásajú, že sa striktnie držia Písma? Ako je to možné?

T. Máhrlik: Tu nerozhoduje, či je cirkev malá alebo veľká, ale to, či je evanjelium v centre našich východísk, hľadania a cieľov, alebo nie. Príčinu rozkladu rodín aj v našej cirkvi vidím v tom, že prestávame veriť evanjeliu. Neplatí „Sola Scriptura“, ale „Sola cultura“. V centre myslenia a v centre našej etiky nie je teológia Písma, ale filozofia sveta, jeho hodnoty a jeho súradný systém. Zlyhanie cirkvi je v tom, že hĺbku a pravdu evanjelia nerozpracovávala do meniacoho sa prostredia zodpovedajúcim spôsobom. A to nielen v otázke manželstva, ale aj v sociálnej oblasti, kultúre, alebo životnom prostredí. Problém dnes nevidím v túžbe priblížiť sa svetu, ale v neznalosti Písma.

P. Raus: Nevieam, či dokážem popísať príčiny krízy v evanjelických cirkvách. Ale zdá sa mi veľmi dôležité povedať, že už dnes nevystačíme s odpoveďami na otázky, ktoré sa kladli pred 50 rokmi. Je to určite Boží zámer, aby sme žili v tomto svete, aby sme boli v tom istom rybníku ako všetky ostatné ryby, aby sme boli vystavení tým istým vplyvom, akým sú vystavení všetci. Bojím sa však, že dnes už nevystačíme s tým, že rozvod je zlý. Dnes si musíme nanovo zodpovedať otázku, čo je manželstvo, aká je Božia predstava o manželstve, aké ma Biblické manželstvo byť? V čom je manželstvo postavené na Kristovi jedinečné? A ako ho žiť v každodennom živote? Domnievam sa, že kým nenájdem nové odpovede na tieto otázky, nepomôže nám ani potenciál, ktorý nám dáva Božie slovo. Mám pocit, že nemáme úplnú

istotu v tom, ako žijeme v každodennom živote. Čo je lepšie? To, čo sa zdôrazňuje v okolí – akási predstava o romantickom manželstve, alebo nejaká kresťanská predstava o manželstve, ktorá však v konečnom dôsledku môže byť aj prázdna...

Je to o to ťažšie, že ten boj prebieha úplne natvrdo, otázky siahajú hlboko do našej podstaty. No je to príležitosť ukázať, ako žiť s Kristom autenticky vzťah. Hľadať ho novým spôsobom práve uprostred zápasov, ktoré sú ťažké a boľia.

Vy ste všetci traja v tej či onej podobe ľudia v praxe... Dávajú ľudia otázky a hľadáte s nimi odpovede? Dôverujú vám ľudia, ktorí sa ocitli v kríze? Prídu za vami?

P. Raus: Záujem o rozhovory a poradenstvo nie sme schopní ani uspokojiť. Pre mňa je to však problém. Znamená to, že ľudia prídu radšej za psychológom ako za kazateľom. Malo by to byť naopak.

T. Máhrlik: Áno, záujem jednotlivcov je. Nepovažujem však za zdravé, aby sa ľudia so všetkými problémami obracali na kazateľov. Náš zbor je mladý, nemá ani 20 rokov. Pozostáva takmer z 90 % manželských párov, kde aspoň jeden partner je z disfunkčnej (rozvrátenej/neúplnej) rodiny. To je pre mňa veľkou výzvou k tomu, aby sme vytvorili v zbore oázu, kde ľudia nájdu nielen útočisko, ale aj odpovede na reálne otázky. Bežné problémy sa majú riešiť v kontexte bežných vzťahov, iba špeciálne problémy u špecialistov. Usilujeme o zbor, v ktorom ľudia každej vekovej kategórie môžu získavať zručnosti, ktorých deficit pociťujú vo svojej vlastnej rodine. Otvorene hovoríme o tabuizovaných témach a hľadáme odpovede vo svetle Písma. Prostredie prijatia je nutnosťou. Chcem tým povedať, že zbor by mal byť liahňou takých vzťahov, kde ľudia naberajú impulzy riešenia od iných, ktorí problémy zvládajú. Práve preto apoštolovia tak veľmi dbali na to, aby starší v zboroch a služobníci slova, teda tí, ktorí sú na čele cirkvi boli tí, ktorí zvládajú výchovu detí, ktorí majú usporiadané vzťahy v manželstvách atď. Ak to tak nie je,

je to ďalšie zlyhanie vedenia cirkvi či zboru.

D. Badiarová: Na základe svojich skúseností to vnímam tak, že cirkev sa posunula od toho čím má byť, teda od spoločenstva vzťahov, primárne vzťahov s Kristom a potom navzájom medzi ľuďmi, k inštitúcii. Mám pocit, že cirkev sa dnes skôr stará o čistotu učenia, o čistotu doktrín, ako o čistotu vzťahov. Možno poznáte vtipný obraz Maxa Kašparů: *Koliesková kresťania*. Pri krste donesieme do kostola dieťa na kolieskach kočíka, druhý raz prídem na kolesách auta do kostola na sobáš a tretí raz nás na kolesách pohrebného vozu vyvezú na cintorín. To je cirkevný servis, obradníčka cirkvi. A v takejto cirkvi sa nahlas nekladú otázky, na ktoré by sa museli hľadať odpovede, jednoducho – nikto nejde s kožou na trh, ani vodcovia, ani radoví členovia.

To je skutočne otázka vzťahov a dôvery. V tomto sa mi páči katolícka cirkev so svojim spovedným tajomstvom. Lebo na to, aby sme sa posúvali dopredu a možno riešili nepríjemné problémy, musíme byť dôverní, ak to chceme udržať v dôvernej sfére, alebo úžasne vybudované vzťahy, ak chcem otázky a problémy otvoriť nahlas.

T. Máhrlik: Spovedné tajomstvo je vážna vec a má byť zachované kdekoľvek a kýmkoľvek. Spoveď však nie je automat na riešenie problému duše. Nadviažem na to, čo povedala Dáša. Pán Boh je trojjediný Boh. Samotná povaha nášho Boha je komunitná – Otec Syn a Duch tvoria dokonalú komunitu lásky, poriadku, dôvery, úcty, rozdelenia úloh a zodpovedností. Pán Boh založil iba dve inštitúcie, a to rodinu a cirkev. Preto rodina aj cirkev má byť o vzťahoch, ktoré odrážajú charakter Boha. Pred cirkvou stojí obrovská výzva stáť sa komunitou a nie pseudokomunitou. Zbor má byť spoločenstvom, ktoré je o vzťahoch dôvery, pomoci, o autoritách a zodpovednostiach, ktoré sú usporiadané, pretože doň prichádzajú ľudia často z neusporiadaného prostredia. Hlboké uzdravenie jednotlivca sa totiž nedeje v samote

spovede, ale vo vzťahoch viery, lásky a nádeje Božieho ľudu.

Nevyzdvihujem inštitút spovede, skôr mi ide o zachovanie tajomstva, aby o probléme nečvirikali vrabce skôr, ako sa zdôverím...

P. Raus: Ja s tým súhlasím. Nedávno som hovoril s manželmi, ktorí prechádzajú hlbokou manželskou krízou a spýtal som sa ich, prečo nevyhľadali kazateľa. Oni mi povedali, že by s kazateľom veľmi radi hovorili, ale už niekoľkokrát sa v zbere stalo, že on tie veci neudrží, povie ich svojej manželke a ona to roznesie. Takže – musíme obnoviť spovedné tajomstvo, a to nielen na úrovni kazateľa a jeho manželky, ale aj na úrovni každého člena zboru. Musíme mať takú úctu voči sebe, že vieme posúdiť, čo nám kto zverí a čo nesmieme posúvať ďalej. To nie je len otázka zrelosti, ale aj vnútornej disciplíny. Cirkev sa môže snažiť o svätosť dvoma spôsobmi. Buď tak, že rastie v charaktere, zápasí o živý vzťah s Kristom a snaží sa žiť Bibliu v reálnych vzťahoch. Druhá možnosť je vytesniť zo svojich radov tých, čo majú problémy. A to nemusí byť tak, že im dakto povie, „ty sem nepatríš“, ale to musia vycítiť, že tam nepatria. Musí byť taká atmosféra, ktorá im napovie, že nie sú súčasťou tohto spoločenstva. No aj tu treba veľkú opatnosť. Prostredie, ktoré vytvárame môže pôsobiť dojmom, že kresťan by nemal mať zápasy, kresťan by nemal mať manželské problémy, kresťan by sa nemal hádať s manželkou. A takto nebadane vytvárame sterilné prostredie, no sami v takom prostredí nežijeme. V takomto prostredí nemôžeme pomôcť jeden druhému a nemôžeme nikoho povzbudiť ani podporiť, lebo tých niekoľko hodín v kostole „musíme“ vytvoriť dojem bezchybného prostredia, pretvarovať sa, že je všetko v poriadku. Ale takéto správanie Biblia jasne pomenúva slovom pokrytectvo. Dnešný zápas je veľmi zložitý, pretože treba hľadať spôsoby, ako narábať zodpovedne s každou informáciou, ktorú nám ktokoľvek zverí a zároveň žiť otvorený a čestný život.

DAGMAR BADIAROVÁ
Pracuje v OZ Útočište. Je matkou piatich detí a spolu s manželom Ľubomírom slúžia v Rodinnom spoločenstve pri zbere evanjelickej cirkvi, a tiež ako laickí manželskí poradcovia. Venuje sa aj osobnému mentoringu a mailovému poradenstvu.

TIBOR MÁHRLIK
Kazateľ CB v Žiline. Vede kurzy poradenstva a pastoračnej starostlivosti o rodinu, organizuje viacdňové pobyty pre rodiny, s manželkou Tatianou majú tri deti.

PAVEL RAUS
Vyštudoval klinickú psychológiu a teológiu na Wheaton College v Chicagu, Illinois. Prednáša na Evanjelikálnom teologickom seminári v Prahe, kde vedie katedru pastorácie. Okrem toho pracuje v neziskovej organizácii Parakletos, ktorá sa snaží poskytovať pomoc jednotlivcom a rodinám v problémoch, zameriava sa na úlohu otca, muža v rodine, sexualitu, výchovu detí atď. Je ženatý, má dve dospelé dcéry.

No, keďže ľudia nemlčia, dostala sa mi do uší takáto odpoveď na problém: Keď to nevieš vyriešiť, vystúp z cirkvi.

P. Raus: Takáto odpoveď je absolútne zlyhanie cirkvi. Veď pre koho iného je cirkev, ak nie pre ľudí, ktorí majú problémy. Samozrejme, iná otázka je disciplína a dodržiavanie určitého cirkevného poriadku. Ale pre mňa cirkevný poriadok je zdôraznením, že cirkev je spoločenstvo ľudí, na ktorom treba pracovať. Poriadok vždy musí byť spojený s podanou rukou a ponúknutou pomocou.

T. Máhrlik: Tá odpoveď nemusí byť výpoveďou o cirkvi, ale o jej autorovi. Ale iste, cirkev čelí výzvam. Jednou je schopnosť komunikovať. Dnešný človek je zúfalo sám. Je osamelý a hľadá spriaznenú dušu, ktorej sa môže vyzprávať, ak to vôbec ešte dokáže. Počítačový svet a internet z nás vytvára ešte väčších ▶

samotárov, takže už nevieme svoje problémy ani formulovať a možno nemáme už ani odvahu s niekým hovoriť naozaj, iba virtuálne na Facebooku alebo Skype. To je vážny problém doby. Kto bude v cirkvi komunikovať, keď ju budú tvoriť ľudia neschopní komunikácie? Otázka je filozofická: Môže 100 nemocných jednotlivcov vytvoriť zdravú komunitu? A ešte jedna veľmi praktická: Sú ľudia ochotní aj poslúchnuť radu, alebo sa len domáhajú „počúvania“ a empatie zo strany druhých? Ak sa ešte môžem vrátiť k tým spovediam, v katolíckom prostredí sa stretávam s tým, že ľudia selektujú, zvažujú, čo kňazovi povedia a čo nie, keď už „musia“ niečo povedať. Niet iného riešenia ako je spoločenstvo rôznorodých kresťanov v zbere. V 80. rokoch vznikli na západe experimenty špecializovaných zborov pre podnikateľov, mládež... Nevyšlo to. Ani nemohlo, pretože musia byť v jednom zbere silní aj slabí, bohatí aj chudobnejší, starší i mladší. Ale najmä – vášniví radikalisti.

D. Badiarová: Ja by som ešte nadviazala na Pavla, lebo mi hovoril z duše, keď hovoril o atmosfére v spoločenstve. Tibor, ty hovoríš, že riešením je komunita, ale tá je zároveň aj príčinou problému. My sa na seminároch stretávame s tým, že v zbere je vytvorená atmosféra, ktorá nepripúšťa mať problém v manželstve. To znamená, že ľudia sú v kresťanskom spoločenstve pod obrovským tlakom. Jednak z vlastného vnútra, lebo si uvedomujú, že oni ako kresťania musia byť svetlom a soľou a kto iný ukáže správny model manželstva, ak nie oni. Druhý, do istej miery legitímny tlak je zo „sveta“ – keď vy kresťania rozprávate o láske v manželstve, tak nám to ukážte svojím životom! Ďalší tlak vytvára samotné zborové spoločenstvo. Kto sa odváži povedať, že máme problémy, a dokonca, že to je normálne, že máme problémy! O tom treba hovoriť nahlas. Veď ak sa dajú dokopy dvaja hriešnici – muž a žena – nemôže vzniknúť nič iné, len problém. Keď toto na seminároch povieme, tak vojde do miestnosti úľava. Tí ľudia sa možno zbavia strachu, pochopia, že môžu byť slobodní,

veď to je fakt „normálne“, že ak sme hriešnici, tak máme problémy. Problém nie je to, že vznikol, ale to, že ho neriešime, že ho zametáme pod koberec v mene „zachovania kresťanského pokoja a lásky v rodine“. Veď to je strašná tragédia.

T. Máhrík: Presne! Cirkev nie je elitný klub. Cirkev je spoločenstvo omilostených hriešnikov. Inak je to len o kultúre, nie o spasení. Evanjelium totiž rieši problém. Ak niet problému, nepotrebujeme ani evanjelium. A kto má prvý nastoľovať problémy, ak nie ten, čo slúži slovom? On musí s kožou na trh. Svojou, nie druhých. Keď kazateľ neotvorí svoje srdce ľuďom, tak je to, ako keď mlčia rodičia doma. Pekné, ale sterilné prostredie.

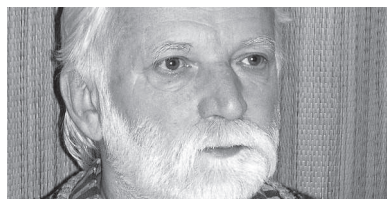
P. Raus: Tiež si myslím, že to prostredie sa nevytvára tak, že si niekto povie, že v cirkvi bude žiť pokrytecký život. Mám pocit, že to funguje úplne inak, akosi skryto, jemnejšie... Napríklad, keď idem ráno na pobožnosť a pohádam sa s manželkou, mám po celý čas pocit viny, neviem, čo si o mne Pán Boh myslí a keď sa ma vedľa sediaci brat spýta, ako sa mám, tak poviem: mám sa dobre, vďaka Bohu. A to je ten okamžik, ktorý rozhodne. Asi to, čo potrebujeme, je odvaha žiť s Pánom Bohom tak ako žijem a priznať to. Konkrétne povedané, na otázku odpovedať: nemám sa dobre, lebo som sa ráno pohádal so ženou a ešte som sa s tým nevysporiadal. To čo hovorila Dáša sa, žiaľ, odohráva na seminári a nie v kostole. Pretože na tom seminári sa ľudia dozvedia, že žijú normálny život a že je to život s Pánom Bohom. A tam sa neboja odhaliť svoje zlyhania, lebo zároveň vidia, že Pán Boh je silný. Zdá sa mi, že najdôležitejšou našou úlohou je žiť s Pánom Bohom od pondelka do soboty a nielen v nedeľu.

T. Máhrík: Apoštol Pavol hovorí: „*My kážeme Krista ukrižovaného*“ Chybou je, keď kresťania majú pocit, že majú kázať kvalitu svojho života. To je zvrátené, to ich vnáša alebo do pokrytectva, alebo do neunesiteľného tlaku. Naša sloboda je v inom. Nie v našej dokázanosti. My zvestujeme Krista, jeho dielo a v duchu tejto zvesti nemusíme mať problém sa pri-

znat' k vlastným problémom a vlastným zápasom. Veď pre to Kristus prišiel, aby nám pomohol v našich problémoch a zápasoch. Tam, kde cirkev prestane otvorene hovoriť o svojich problémoch, kde začne kamuflovať a pretvarovať sa, v podstate prestáva byť cirkvou.

D. Badiarová: Kľúčové slovo z toho, čo si povedal, je „sloboda“, cítiť sa slobodne. To je možné len pri osobnom vzťahu s Kristom. Keď človek žije v rovnovážnom pohľade na seba. To je to, čo si nazval omilosteným hriešnikom. Viem, že som padlý človek a moja najprirodzenejšia náklonnosť je náklonnosť k zlému, ale na druhej strane viem, že som milovaná, že som prijatá. Boh síce nenávidí zlé, ale zároveň to oddeľuje od mej osoby, dokáže ma milovať a odpúšťať. A toto je takým mojim hlbokým bezpečím, že nemusím zakrývať svoje chyby a ukazovať len dobré stránky, že sa nemusím cítiť byť ohrozená, že by som prípadne stratila rešpekt a úctu. Ktosi tu už povedal: niekto s tým musí začať. Človek, ktorý si je istý vo vzťahu s Kristom, nemusí sa báť hovoriť pravdu. Nemusí sa báť priznať na rovinu, že je hriešny. Preto by sme to mali zakrývať, aj keď sa to týka nášho manželstva?

T. Máhrík: Ešte možno jeden problém aspoň spomeniem. Súhlasím, priznať zlyhanie, otvoriť pravdu o sebe je dôležité. Ale v poradenstve často čelím inej otázke: Ako víťaziť? Ako správne žiť a neklesnúť? Kde sa majú ľudia pochádzajúci z rozvrátených rodín naučiť, ako fungovať a ako zakladať funkčné rodiny? Nepomôže iba vyznanie. Ak sa „nové veci“ nenaučia, kruh začne byť začarovaný. Nemôžem si však pomôcť – odpoveďou je – cirkev. Cirkev ostáva tajomstvom. Miestom, kde medzi nedokonalých a zlyhajúcich ľudí zostupuje dokonalý a nezlyhávajúci Boh. Je oázou, kde ľudia nájdu úľavu pre svoje bolesti, kde ich môžu vypovedať, kde ich môžu na modlitbách prinášať tam, kde moc Božia zostupuje a mení životy vo svetle Jeho slova. Cirkev je aj miestom, kde sa zmena prejaví a v praxi preverí. Ak sa toto nedeje, potom nehoforme o cirkvi. ■

V minulom čísle Dialógu sme hovorili o tom, či sa má kresťan zaujímať o politické dianie, alebo nie. Povedali sme si, že má. Dnes budeme hovoriť

O HODNOTÁCH V POLITIKE (NA SLOVENSKU)

BOHUSLAV PIÁTKO (Autor bol v 90. rokoch politickým komentátorom v Slovenskom rozhlase)

Pozerám sa na nadpis, ktorý som si vymyslel, a rozmýšľam, či vôbec možno hľadať hodnoty v Slovenskej politike. Hneď mi napadla aj odpoveď – hľadať áno. Keby sme žili v bežnej demokracii so zabehnutými stranami, kde jedni sú vľavo a druhí vpravo, a keby bola istota, že strany budú vládnuť v zmysle svojich programov, bolo by jednoduché sa zorientovať – stačili by ich programy. Teda malo by to byť jednoduché, lebo vo svete má tak pravica, ako aj ľavica svoje hodnotové štandardy a tí, čo nemajú jasný názor kolíšu kdesi v strede a v podstate ide im iba o to, ako sa dostať k podielu na moci. No sú vo voľbách pri tesnejších výsledkoch najvzácnejší, keďže nie sú vyhranení, sú schopní vstúpiť do vlády s ktoroukoľvek stranou. Ide o to, či veľké strany majú názor? Nuž, povedzme si aspoň teoreticky, čo charakterizuje pravicu a čo ľavicu:

Ľavica, podľa Slobodnej encyklopédie (Wikipédia)

1. Obhajuje práva a záujmy nižších a stredných vrstiev spoločnosti, záujmy zamestnancov proti vlastníkom výrobných prostriedkov. Vyžaduje, aby sa tieto vrstvy zúčastňovali na uskutočňovaní politiky.

2. Presadzuje politickú a sociálnu rovnosť a rovnosť príležitostí prostredníctvom ochrany sociálne slabých vrstiev. Rovnosť foriem vlastníctva, pričom uprednostňuje štátne, družstevné alebo iné spoločné formy vlastníctva pred vlastníctvom súkromným. Je za náboženskú rovnosť, prípadne sa stavia proti náboženstvu.

3. Prikláňa sa skôr ku kolektívnym formám podnikania, presadzuje vyššiu mieru zásahov štátu do ekonomiky. Snaží sa zaviesť rozsiahle sociálne zabezpečenie, ktoré vedie k vysokým štátnym výdavkom.

4. Presadzuje kolektivismus pred individuálnou iniciatívou.

Medzi ľavicové strany na Slovensku politológovia zaraďujú Komunistickú stranu Slovenska, Smer – Sociálna demokracia, Združenie robotníkov Slovenska a Stranu demokratickej ľavice a niektorí aj rôzne odnože liberálneho smeru či zelených odtieňov.

Pravica, podľa toho istého zdroja.

1. Zdôrazňuje slobody jednotlivca (individualizmus) a odmieta kolektivismus – uprednostňuje práva jednotlivca pred právami spoločnosti.

2. Presadzuje zaručenú ochranu súkromného vlastníctva a slobodu podnikania.

3. Odmieta výrazné zásahy štátu do fungovania ekonomiky, podľa princípu tzv. neviditeľnej ruky trhu.

4. Konzervatívnejšia časť pravicového politického spektra si váži tradície a zvyklosti v občianskej spoločnosti i v kultúre.

Politológovia sem zaraďujú: SDKÚ, KDH, SaS (strana R. Sulíka) a MOST-HÍD, (Spomíname len strany, ktoré majú šancu dostať sa do parlamentu.)

Strany stredu:

Z relevantných strán sa sem zaraďuje HZDS. No je zaujímavé, že pri nedávnom prieskume agentúr *Polis* túto stranu ľudia zaradili medzi ľavicové, naopak, viacerí politológovia ju umiestňujú na pravú stranu politického spektra, pretože ide o stranu privatízov a veľkopodnikateľov. Oni sami o sebe vyhlasujú, že sú ľudovou politickou stranou typu masových strán. „*Naším cieľom je vyjadrovať záujem všetkých ľudí na Slovensku bez ohľadu na pohlavie, etnické, náboženské, rasové, sociálne a iné rozdiely.*“

Väčšinu z týchto tiež by ste našli aj v programových vyhláseniach slovenských politických strán. Keby sa strany po víťazstve vo voľbách držali svojich programov, na Slovensku by vládla pohoda. Bolo by ekonomicky úspešné, spoločensky donedávna trochu konzervatívne, v poslednom období trochu socialistické.

Ľudia programy nečítajú a politici to vedia. Kfmia nás heslami na bilbordoch a vari ani neuvažujú, ako ďaleko sú v nich od svojich programov. Veď keď si môžem popliesť heslo českých komunistov s heslom Ivety Radičovej, od ktorej nemá ďaleko heslo Ficovho Smeru, akú záruku môžem mať, pokiaľ ide o charakter budúcej vlády. Už len čakám to slávne komunistické heslo, s ktorým ma nejaká, možno aj „pravícová“ strana začne presviedčať, že „*Všetka moc patří ľudu.*“

Ako môžem vnímať ako pravicovú Sulíkovu SaS, keď jej zakladateľ, jeden z najtvrdších ekonomických pravicárov, povie v rozhovore pre SME, že sú stranou liberálnou, len preto, lebo na Slovensku sú všetky kresťanské. A vidím na Facebooku, že aj z našich radov má horlivých prívržencov. Ak je liberál, čím nás okúzliť?

Faktom zostáva, že najbližšie svojmu programu zostáva svojimi heslami KDH. Sú v nich všetky pravicové a konzervatívne zásady. Ale, čo keď sú z pravého spektra strán, ktoré sa dostanú do parlamentu jediní, ktorí nevytlúčili povolebné spojenectvo so Smerom.

Po tom, ako protimečiarovská koalícia (Nemožno zabudnúť na jej obrovský prínos v zahraničnej politike, predovšetkým vstup do EU a NATO.) nepriniesla v roku 1998 zmenu, ale tvrdý, aj keď sofistikovanejší, nástup do mečiarovských korupčných korýt, je zrejme, že v Slovenskej politike vládne iba jedna hodnota: **byť pri víťazstve**. A záleží už iba od veľkosti vrtáka, komu z víťazstva viac natečie. Veľkosť vrtáka im dajú ľudia vo voľbách.

Ale o tom až v budúcom čísle v téme: **Volit', či nevolit'?** ■

ADAM NAGAY

2. 2. 1888–4. 8. 1969

Pripravila: JANA NAGAJOVÁ

V Dialógu 2/2008 ste sa mohli dočítať o bardejovskom zbore, aj o začiatkoch prebudenia v tejto časti Šariša. Informácie boli všeobecnejšie, pretože ich bolo veľa. Dnes prinášame osobnejšie spomienky na to, akým spôsobom Pán Boh prehovoril k rodu Nagajovcov na začiatku minulého storočia. Rodina Nagajovcov bývala v Mokroluhu a patrila k evanjelickej cirkvi. Na východe Slovenska vládla veľká chudoba a zaostalosť, ktorá sa ešte prehlbovala kvôli alkoholizmu väčšiny žiteľov rodín. Mnohí z nich odchádzali za prácou do Ameriky.

Adam Nagaj s manželkou

Prvé semienko duchovného života v Mokroluhu

Dedo môjho manžela, Ján Nagaj, bol tiež alkoholik a pri tom veľmi prudký, nebezpečný človek. Aj on musel odísť do Ameriky za zárobkom. Čo sa udialo po jeho návrate, opisuje jeho mladší brat Adam Nagaj v liste svojej neteri a našej tete Anne Nagajovej. Úryvok listu ponechávame v podobe, v akej bol napísaný, na písacom stroji s anglickou abecedou, poznačený nedokonalou slovenčinou premiešanou so šarištinou:

„Neviem ci znas, ze pociatok duchovneho prebudenia povstal u vas. Ked tvoj otec odisiel do Ameriky po prvý raz, prisiel tu do styku z ceskym misionarom panom Luzeckym, ktory mal nanho velky vplyv. Prv nez tvoj otec do Ameriky odisiel, bol veliky pijak. Ked sa opil, bol jako zver. Vela razy potrepal pec a cokolvek mu pod ruky prislo. Neviem preco, ale na mna mal veliku nenavist, takže som sa ho bal. Pod vplyvom brata Luzeckeho ja verim, ze sa skutocne znovu zrodil. Ked sa vratil domu, prisiel v noci. Rano matka oznamila, ze brat dosiel z Ameriky. Pre mna to veru nebola ziadna radost, lebo len som predvidal, ze ten stary pomer medzi mnou a nim sa obnovy. Avsak k mojemu velikemu prekvapeniu, brat bol docela iny – nova bytost. To na mna malo velky dojem, a skrze tu zmenu, ktoru som spozoroval na bratovi, prislo aj moje obratenie.

Tvoj otec nepil, nepreklinat, zil docela iny život. A to sa rozchytilo po celom Mokroluhu. Ked odchadzal z Ameriky, chcel si kupit uzitocne knihy. No agent ich nemal po ruke, ale mu prisľubil, ze az ich dostane, tak mu ich posle. A tak casom knihy dosli. Ale hla, co sa nestalo. Rozisiel sa chyr po celom Mokroluhu a dosiel az do Bardejova k panu fararovi (bol to pán farár Matej Slabej, ktorý pôsobil v Bar-

dejove v rokoch 1898–1924), ze Nagaj sa stal „salvišom“ (odvodené od slova salvation=spása) v Amerike a teraz za nim dosly salvisske knihy. Na nestastie prave vtedy jedno dieta zomrelo, a pan farar Slabej odoprel prist a pohrebit ho. No jakymsi sposobom dal sa donutit a prisiel dieta pohrebit. A ked bol v dome, mal prilozitost prehladnut tie „salvisske“ knihy otcovo. Bol prekvapeny, ked videl, ze tie knihy boli spisy duchovne s jakymi on bol soznameny. Na nastavajucu nedelu oznamil z kazatelnice, ze bolo by dobre keby si vsetci take knihy pokupili! Ja verim, ze ten novy život tvojho otca bolo to prve semienko duchovneho života jaky v terajšej dobe zazivate...“

Pastor, redaktor a vydavateľ mesačníka *Kresťan*

Keď mladučký Adam Nagaj videl, ako neuveriteľne sa zmenilo správanie sa aj celý život jeho brata, čoskoro prežil zásadnú zmenu aj vo svojom živote. Rozhodol sa tiež odísť do Ameriky. Tam si priezvisko Nagaj začal písať s ypsilonom. Pripojil sa k spoločenstvu metodistickej cirkvi, vyšťudoval za pastora a v roku 1914 bol graduovaný. Viedol zbor a zároveň bol redaktorom a vydavateľom slovenského časopisu *Kresťan*. Časopis začal vychádzať v roku 1912, jeho čitateľmi boli nielen členovia prebudeneckých cirkví (napr. metodistickej, baptistickej, presbyteriánskej, kongregačnej, ...), ale odoberali ho aj čitatelia na Slovensku, najmä na východe, v šarišskej župe.

O čom sa písalo v kresťanskom časopise pred sto rokmi? Tak ako náš Dialóg mal na začiatku úvodník. Väčšinou ho písal sám Adam Nagaj. Obsah časopisu bol pestrý. Okrem vážnych tém, napríklad vo vyučujúcich článkoch o modlitbe, alebo o výrazných duchovných osobnostiach (John

Wesley, Ján Hus, Martin Luther, Ján Blahoslav...), rozbíral aktuálne témy (alkoholizmus, evanjelizácia Rómov, tradičné kresťanstvo a prebudenecké hnutie...)

Čitatelia, ktorí prišli do Ameriky z východného Slovenska, našli v časopise vždy aj vtípné príhody zo života imigrantov, písané v šarištine, do ktorej sa postupne primiešavali anglické slová.

Svoje miesto v každom čísle mali aj ohlasy čitateľov z Ameriky aj zo Slovenska. Spojenie so „starou vlasťou“ bolo zrejme aj z preberania niektorých príspevkov z časopisu *Svetlo* (sestry Royové) a *Rozsieváč* (baptisti). Dočítame sa o slovenských kolportéroch, o práci sestier Royových, o Jozefovi Roháčkovi a jeho pripravovanom

preklade *Nového zákona* (Kresťan, október 1922). Časopis nezabúdala ani na piesne. Uverejňoval ich texty, aj notové podoby. Sám Adam Nagay prekladal texty duchovných piesní z anglických originálov, žiaľ, veľmi neumelo aj po štylistickej stránke, aj po stránke súladu textu s melódiou a rytmom piesní. Niekoľko jeho prekladov nájdeme v spevníku *Piesne duchovné*, ktorý vyšiel v roku 1947 a dlhý čas ho používali viaceré spoločenstvá na Slovensku.

Takmer v každom čísle bola uverejnená aj báseň, no väčšinou išlo o moralizujúce veršovačky bez umeleckej hodnoty.

Obsah dopĺňali redakčné správy a reklamy, dokonca aj zoznamy predplatiteľov a darcov. ■

Ukážky príspevkov v časopise Kresťan

Časť úvodníka z pera Adama Nagaya (časopis Kresťan, apríl 1921), v ktorom vychádza zo svojich osobných skúseností (vyrastal ako dedinský chlapec uprostred prírody):

Stromy, ktoré Božia príroda zaodievajú novým rúchom každú jar, to svoje rúcho zložia, keď prídu jesenné mrazy. Pomaly ich lístie opadá a zostanú na zimu holé. Nie je tak s dubom. Toho lístie sa drží silou mocou celú zimu: všetky zimné víchrice a mrazy nemôžu ho zohnať. Ešte i na jar, keď ostatné stromy začínajú už pučať, to dubové lístie sa len drží konárikov. Až vtedy opadá, keď pod teplým jarným slniečkom v dube sa začne prebúdzajúť nový život, a kde sa drží to staré, vyschnuté lístie, začne pučať nové, ktoré to staré odopchá preč. Teda to staré nepominie, dokiaľ nepríde nové.

Tomu dubovému lístiu sa podobajú naše staré hriešne zvyky. Tie na nás narastajú od mladosti, ako dubové lístie narastie na jar. A ako to potom ťažko padne týmto starým zvykom sa pozbaviť, v prípade, že sa o to človek pokúsi! Kolkokrát si sa už rozhodol, že sa niektorej veci už nikdy viac nedopustíš, že nejaký zlý, škodlivý zvyk musíš premôcť, ale hľa! Po všetkých tvojich námahách, často úplne znenazdania, ten starý zvyk sa zase pri tebe objaví a drží sa ťa a drží, podobne ako to dubové lístie svojich konárikov. No nezúfaj! Aj iné dietky Božie podobné skúsenosti prežili.

Taký udatný a zasvätený služobník Pánov, ako bol apoštol Pavel, túto skúsenosť mal. Opisuje nám ju vo svojej epištole Rimanom, kde hovorí: „Lebo čo robím, neuznávam, lebo nerobím toho, čo chcem, ale činím toho, čo nenávidím...Lebo chcenie leží pri mne, ale robenia dobrého nenachádzam. lebo nečiním dob-

rého, ktoré chcem, ale to zlé, ktorého nechcem, to robím. ...Biedny ja človek! Kto ma vytrhne z tela tejto smrti?“(Rim 7, 15-24) Veru, ten veľký muž Boží prišiel raz na pokraj zúfalstva vo svojom zápase s hriechom a starým životom. No ale konečne zvíťazil. Natrafil na spôsob, ako sa tých starých zvykov zbaviť. Zápasil proti nim neprinieslo ten žiaduci výsledok, ktorý hľadal, práve tak, ako víchrice a búrky nezohnali staré vyschnuté lístie z duba. Prestal sa vo svojej námahe očisťovať sám, odovzdal to dielo do rúk Ducha Svätého, ktorý jedine môže človeka očistiť od jeho starých zvykov a hriechov. Až keď Duch Svätý začal v ňom rozmnožovať nový život, a ten nový život sa začal v ňom prejavovať, vtedy ten nový život zahnal ten starý a zaujal jeho miesto, práve tak, ako nové lístie na dube na jar zaženie preč to staré, ktoré sa duba držalo celú dlhú zimu...

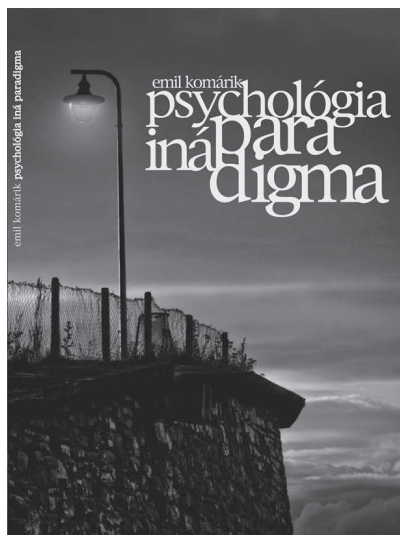
Úryvok z listu Anny Nagajovej, netere Adama Nagaja:

Drahí bratia a sestry v Pánu Ježišovi tam za morom! Prijmite našu vďaku za Vašu obetavú lásku, ktorú nám Slovákovi v Šarišskej župe preukazujete tým, že pomáhate tu šíriť kráľovstvo Božie. Ja verím, že to bude patriť aj vám, keď Pán Ježiš povie: „Podťe, požehnaní môjho Otca,... lebo hladný som bol a dali ste mi jesť, smädný som bol a dali ste mi piť“, lebo vy ste toto učinili nám, ako Jeho najmenším. Skrze vašu obetavosť dostalo sa aj nám tej vody živej, za čo vždycky budeme Pána chváliť, že sa takým spôsobom nad nami zmiloval.

Chcem vám oznámiť, ako tu pokračujeme... ■

„...AKURÁT BUDÍK NIKDE.“

Nad knihou Emila Komárika

Sú knihy, ktoré čítam rád, pretože ich obsah je zaujímavý. Alebo jednoducho pekný, či inteligentný. A sú aj diela, ktoré človeka dokážu povzbudiť. Akoby v čitateľovi mobilizovali vedomie, že všetko, čo okolo nás je, má zmysel. A preto i úsilie, ktoré v živote vyvíjame, zapadá do hlbšieho a širšieho poriadku vecí. Dielo, čo dokáže v ľuďoch prebúdzat' takéto pocity, je neobyčajne osviežujúce. K takýmto počínom patrí aj najnovšia kniha Emila Komárika so zdanlivo čisto vedecky znejúcim názvom „Psychológia: iná paradigma“. Ale pozor! Od suchopárneho vedeckého textu to má na hony ďaleko. Je to knižka, ktorú som prečítal jedným dychom. Vydalo ju Vydavateľstvo Michala Vaška v závere minulého roka a urobilo dobre.

Paradigma, ako nám priateľsky Emil Komárik už v úvode pripomína, je to, čo o svete veríme. Tú svoju paradigmu skúsený psychológ uvádza hneď v prvej kapitole obrazom: „Celý život som sa nemohol zbaviť pocitu, že psychologické poznanie je niečo ako budík rozložený na pracovnom stole. Sú tam pružiny aj kolieska, aj ciferník aj ručičky, akurát budík nikde.“ Komárik píše, že práve to, čo budík robí budíkom, nie jeho súčiastky, ho priviedlo k tejto knižke. „Človek sám ako celok, ktorý žije, koná, rozmýšľa, teší sa a aj trpí...“ píše už ako psychológ, nie hodinár.

Komárik vo svojej knižke hľadá odpoveď na to, čo je podľa neho univerzálnou otázkou ľudstva: Ako prekonať obmedzenie osobnej existencie a pretrvať i napriek smrti? Táto otázka, ako uvažuje autor, je jadrom ľudskej spirituality. Teda toho, o čom veľmi plasticky píše vo svojom pozoruhodnom komentári k biblickej správe o človeku, ako o zvyškoch komunikačných kanálov do duchovného

sveta, ktorý zostal po tom, ako človek, vykázaný z Božej záhrady, stratil bezprostredné spojenie. „Duchovné bytie zostalo len ako nenaplnená túžba, ktorá sprevádza človeka dejinami v podobe spirituality...“ opisuje Komárik ľudskú drámu, po biblickej katastrofe spôsobenej následkami ľudského hriechu. Pred človekom sa potom v jeho dejinách podľa Komárikovho komentáru k biblickej správe otvorili dve línie. Jednou je „kultúrny mandát“, teda poverenie vytvárať, udržiavať a užívať zem. Táto línia je o práci, budovaní, ale aj o vojnách, násilí a nespravodlivosti. Druhá línia, o ktorej sa píše v Biblii, je o tom, ako Boh predsa len na človeka nezabudol, nezavrhol ho úplne, ale neustále mu dáva príležitosť obnovovať stratené spojenie. Hľadá ho, píše Komárik. V tejto línii vystupuje Boh aktívne a pomáha tak človeku rekonštruovať jeho duchovné bytie.

K tejto biblickej interpretácii však Komárik pristupuje cez svoje videnie človeka, ktorý je predmetom skúmania psychológie. „Človek je síce jeden, ale existuje v dvoch prirodzenostiach, je zároveň aj organizmus, aj osoba.“ To je východisková téza autora, vychádzajúceho z očividného poznatku vedy, ktorou sa živí. V závere svojho uvažovania však už autor vystúpil za tradičné pole vedeckého skúmania, a pokúsil sa narysovať inú paradigmu. Integrálnu. „To, že v našom rozhodovaní je napätie medzi rozumom, citom a vôľou, je napätie medzi dvoma prirodzenosťami, ktorých integráciou je človek. JA a TY a MY.“ Medzi týmito dvoma zdanlivo príbuznými tézami sa nachádza celá Komárikova knižka. Je to od oddeľovania dvoch zdanlivo odlišných svetov až k ich integrácii. K novej paradigme. ►

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

MAREC 2010

Rada schválila návrh na ordináciu Ervina Mittelmana a predloží konferencii 2010 odporúčenie na jeho ordináciu.

Rada rozhodla o zrušení *Odboru pre styk s verejnosťou*, pretože život ukazuje, že CB takúto potrebu neviduje.

Rada sa zaoberala prípravou výročnej konferencie CB 2010, ktorá bude tento rok v Leviciach v dňoch 30. 4. 2010 a 1. 5. 2010. Schválila jej program, prerokovala prípravu konferenčných materiálov a spôsob zabezpečenia jej konania.

Rada sa zaoberala návrhom *Odboru detí dorastu a mládeže* na založenie *Únie detí a mládeže*, o. z. Únia... preberie všetky funkcie, ktoré doteraz zastrešoval *Odbor detí dorastu a mládeže*. Tento model funguje veľmi úspešne v CB CZ. Rada poverila ODDM pripraviť legislatívne podklady na odsúhlasenie tak, aby Únia... mohla byť založená „de jure“ v roku 2010.

Rada rokovala o personálnych otázkach, najmä o možnostiach obsadzovania kazateľských miest.

Uskutočnilo sa stretnutie so staršovstvom Žilinského zboru. Hlavnými témami boli: plánovaná stavba zboro-

vého domu a potreba personálneho posilnenia stanice D. Kubín. Rada informovala staršovstvo o možných finančných pôžičkách a povzbudila staršovstvo v napĺňaní ich zámeru, ktorý je mimoriadne náročný, nielen ako stavebný projekt, ale aj na logistiku okolo nej. Vyzývame spoločne bratov a sestry, ktorým Pán kladie na srdce budúcnosť našich kazateľských staníc, aby zvažovali možnosť presťahovať sa do Dolného Kubína a posilniť tam duchovnú prácu.

Poverila Štefana Markuša koordináciou projektu tvorby a osadenia busty Jozefa Roháčka na Starej Turej.

Nominovala zástupcov CB na oslavy 400. výročia Žilinskej synody.

Viedla rozhovor s Beátou Juritkovou o komunikácii medzi Kórejským zborom v Žiline a RCB.

Poverila Slavomíra Polohu zastupovaním CB v *Slovenskej biblickej spoločnosti*.

Rokovala o žiadosti ZŠ a BilGym v Bratislave na vyučovanie náboženstva.

Zapísal: Ján Henžel

Pretože moderný vek oddelil súčiastky od budíka. Skúma svet okolo seba, zisťuje o ňom nesmierne veľa, dokáže ho pretvárať, ako nikdy v minulosti. Celkový objem poznatkov o „súčiastkach“ vyráža dych. A je súčasťou spoločenského poznania, umožňujúceho človeku čoraz dokonalejšie naplňovať jeho kultúrny mandát. Podmaňovať si zem. Avšak základné otázky na to, aký to má vôbec zmysel, vykazala moderná doba do súkromia. Mimo sféru spoločenského poznania. A tak vedci skúmajú každý svoju „pružinku, či ciferník“, politici rozhodujú o tom, ako zvládnuť najbližšie voľby, ľudia pracujú, aby dokázali prežiť dnešný deň, akurát „budík nikde!“ Akosi sa nepatrí do tohto naháňania premietajúc aj tie najdôležitejšie otázky: o tom, načo to všetko je. A akú úlohu v tom vlastne hrá človek.

A práve v tomto mal odvalu Komárik prekročiť obmedzenia moderného veku. Svoje vedecké dielo napísal tak, že v ňom predovšetkým otvára svet základných otázok, ktorým verí. Otázok, v ktorých hľadá odpovede, dotýkajúce sa zmyslu a širších perspektív života človeka. A prekvapivo pozoruje, ako tieto dva oddelené svety do seba

zapadajú. Objavuje ich integritu. Zrazu vidí za súčiastkami budík.

Dielo, ktoré Emil Komárik napísal, je vedecké. Napísal ho ale ľahkým štýlom a o najväčších veciach ľudskej existencie dokáže písať so šarmom. „Je to všetko o pomlčke, povedala Joan Erikson pri pohľade na náhrobok svojho manžela, na ktorom bolo podľa amerického zvyku napísané E. H. Erikson 1902–1994.“

Vedecké psychologické dielo, ktoré je zároveň i teologickým spisom, nemusí byť nevyhnutne nudným a ťažkým. Tie naozaj dobré diela sa totiž nemusia na nič hrať. Môžu si dovoliť láskavý humor, a to aj o tom, čo je nám sväté. Azda práve preto, lebo vieme, že sú veci, ktoré vnímame ako sväté. „Pozrite sa,“ píše Komárik, „pre holuba je úplne jedno, či tá vec, ktorú práve označoval, je sochou Jozefa Stalina alebo Panny Márie. Pre človeka v tom určitý rozdiel je...“

Lebo hľadanie odpovedí na veľké témy človeku dáva radosť a chuť do života. A to je na jeho proze osviežujúce.

Ivan Šimko

NEPOKRADNEŠ

ŠTEFAN MARKUŠ

Ôsme prikázanie z druhej tabule Desatora dnes už málokoho zarazí. Príkaz **Nepokradneš!** pokladáme za samozrejmný a netreba nám ho pripomínať. Ak niekoho príkaz predsa zarazí, potom iba pre jeho dlhovekosť, lebo Boh už na počiatku ľudských dejín nedovolil siahat' na veci, ktoré nevlastníme. Stvoriteľ predvídavo, zákazom, začal regulovať vzťahy medzi ľuďmi. Dokonale odhadol vývoj charakteru človeka, žijúceho za hranicami Raja. Pokušiteľ v Rajskej záhrade bol vynikajúcim „genetikom“. Vhodnou manipuláciou do nás vložil túžbu mať to, čo je cudzie. Paralelne s touto danosťou už tisícročia súhlasíme s obsahom prikázania, že kradnúť sa nemá. Morálne kódexy civilizovaných spoločností hlásajú, že výlučnou cestou k majetku má byť poctivá práca, čestné obchodovanie a transparentná investičná politika. Aj kresťanov chúlolistivá otázka vlastníctva konfrontuje a mali by sa k nej postaviť čestne. Neoprekráčujeme ôsme prikázanie?

Zákon o preukazovaní pôvodu majetku poslanci NR SR po mnohých peripetiách odsúhlasili. Viacerí politici protestujú a sú zaskočení. Občania naň však čakali vyše 10 rokov. Potrebujeme taký zákon? A navyše, treba o tom písať v kresťanskom časopise? Veď kresťania pokladajú zlodějov za hriešnikov! Či ani nie? Načo opakovať známe korupčné kauzy, klientelizmus a pranie špinavých peňazí politikov?

Nazdávam sa, že o tom treba písať, lebo politika na Slovensku sa stala synonymom rýchleho zbohatnutia a je lákavou zlatou baňou. Kontrolu pôvodu majetku pokladáme za etický problém a súvisí priamo

V novinách sme si prečítali, že „Polícia odhalila najväčší daňový podvod v histórii Slovenska. Obvinila 14 ľudí, ktorí obrali štát na neoprávnených odpočtoch dane z pridanej hodnoty (DPH) o 44, 8 milióna eur.“ Táto skupina podávala na daňových úradoch priznania k DPH, v ktorých vykazovala fiktívny nákup a predaj tovaru (farebné kovy). Ak sa podvodníci medzi sebou spravodlivo podelili, tak si každý z nich zarobil 3,2 milióna eur. Dobrý lup, realizovaný, zrejme, aj pomocou daňových úradníkov.

s dodržiavaním ôsmeho prikázania Desatora. **Nepokradneš!**

Pri prechádzke okolo vinice alebo pozdĺž poľa suseda môžeš ochutnať jeho ovocie i natrhať klasov, nesmieš však s cudzími produktmi naplniť svoju kapsu – odporúča jeden z Mojžišových zákonov (Dt 23, 20n). Uvedomme si, že príkaz znenia: „Nekradnite, neklamte, nepodvádzajte sa navzájom“ (Lv 19, 11) z biblie doteraz nikto nevyrazil. Je večne platný! Rozumieme tomu dobre?

Existujú výhovorky. Tvrdí sa, že zlodějmi sa ľudia stávajú z núdze Nezamestnanosť, finančná kríza a nedostatočná sociálna politika štátu sú na vine. Otázkou mnohých je: „Dokáže Boh nasýtiť aj chudobného?“ Možno mávneme rukou a pohotovo povieme, že v nijakom prípade nie. Väčšou dilemou je fakt, že nekradnú len ľudia v hmotnej núdzi. Bohatí okrádajú štát skrytými formami a nie sú postihovaní. Rómovia, na druhej strane, sú pre „klasické“ krádeže vo väzniciach. Zbohatlíci žijú nadštandardne a neprímerane voči svojim zárobkom a defilujú pred nami ako vzorní občania. Našinec ich dokonca bude v nachádzajúcich vol'bách voliť. Sme vari národom, ktorý miluje svojich zlodějov? Mali by sme však spozornieť, lebo ak dokážeme byť tolerantní voči zlodějom elitnej triedy a vytesniť iných, potom tej prvej skupine nebudane pritakáme. Kresťanom pritom znejú výstražné slová apoštola:

„A nepripodobňujte sa tomuto svetu...“ (R 12, 2). Oprávňuje nás niečo vyňať politikov a podvodných zbohatlíkov na Slovensku z okruhu tých, ktorých biblia označuje za „svet“ páchajúcich zlo? Nezvonja už aj kresťanom zvony do hrobu? ■

DIALÓG

04/2010, III. ročník

MLADÝCH

EDITORIAL

Keď sa niekedy len tak prechádzaš po uliciach svojho mesta, po chodbách svojej školy, čo si ako prvé všimneš na ľuďoch? Keď niekto vojde do miestnosti, na základe čoho si o ňom vytvoríš prvý úsudok? Je dosť možné, že odpovedí by bolo niekoľko. Ale všetky by viedli k jednému: prvé, čo si všimneme na človeku, je jeho výzor. Znie to možno trochu povrchné, ale v podstate v prvom momente ani nemáme podľa čoho iného človeka súdiť. A je pravdou, že spôsob, akým sa človek oblieka a snaží sa vyzerať, hovorí veľa o ňom samom. Nie nadarmo nám odporúčajú pri pohovoroch do zamestnania vyzerať čo najslušnejšie a najupravenejšie.

Oblečenie a výzor vyjadrujú o človeku naozaj veľa vecí. Aká je jeho obľúbená farba alebo do akej skupiny ľudí sa ním chce zaradiť. V posledných rokoch je nám dokonca k dispozícii aj široká ponuka rôznych tričiek s rôznorodými nápismi, ktorými môžeme svetu komunikovať naozaj hocičo. A to ani nehovorím o počte obchodných centier a obchodov v nich. Máme teda naozaj veľa možností ako vyzerať a rovnako veľa môže byť výsledných pohľadov na nás ako celok.

Keď sa však v nedeľu objavíme na našich zhromaždeniach, sú už na náš výzor kladené iné požiadavky a očakávania. Nie vždy s nimi súhlasíme. A máme sa vôbec niečím alebo niekým riadiť? Nie je to naša individuálna záležitosť?

Evka Kianičková
(vedúca redaktorka)

redakčná rada: **Eva Myjavcová** (predsedníčka)
Bohuslava Bánová
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: **kianickova.eva@gmail.com**
mobil: **+421 903 822 042**
redakcia: **Jana Cabadajová**
Dalibor Beregszászi
Nada Máhriková
grafické spracovanie: **Nada Máhriková**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

kianickova.eva@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mesacnikdialog.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

PRE MÓDU VŠETKO!

obraz vzorného kresťana

Slušne oblečený, vzorne ostrihaný, čerstvo oholený, ženy a dievčatá v sukni, chlapci a muži v „tesilákoch“, biela blúzka, košeľa zapnutá pri krku. Nie je to tak dávno, keď toto bol obraz správneho kresťana a neoholená brada mládežníka vyjadrovala jeho duchovný stav. Vystúpiť na pódium v tričku s potlačou bolo neprípustné. Dievča v nohaviciach stelesňovalo snáď všetku hriechnosť sveta. O náušniciach a maľovaní ani nehovorím. Rozmýšľam, kedy asi vznikol slogan: Smutné očka, bledé líčka, to musí byť katolíčka! A či ľudia „z vonka“ tento obraz stále o kresťanoch nemajú?

Kľúčovým veršom, ktorým sa tieto (nepísané) postoje obhajovali, bol zrejme Rimanom 12, 2: *A nepripodobňujte sa tomuto svetu, ale sa premeňte obnovením svojej mysli, aby ste skúšali, čo je vôľa Božia, to, čo je dobré, ľúbe a dokonalé!*

Dôraz sa kládol na prvú časť verša s významom vonkajšieho sa pripodobňovania a prispôbovania. Oddelenie kresťanov od sveta malo byť jasne rozpoznateľné a teda sa malo odrážať aj vonkajšími prejavmi. Myslím si, že niekedy to išlo na úkor dôrazu na vnútornú premenu a na argumentáciu sa používali z kontextu vytrhnuté verše, či časti veršov.

Samozrejme, že vonkajší výzor sa vždy týkal a bude týkať viac nás žien a dievčat. Hlavne preto, lebo moment obrátenia nie je súčasne momentom, keď strácame zmysel pre estetiku. Túžba po kráse a snažba dobre vyzeráť je pre nás prirodzená.

Ľudia vyčnievajúci z radu svojim výzorom boli dôrazne napomínaní a nezriedka predvolaní na staršovstvo alebo pred vedenie mládeže.

prečo sa to zmenilo?

Zmena a sloboda sú kľúčové slová, ktorými operujeme posledných 20 rokov. Sloboda vonkajšia, politická, ale aj vnútorná, sloboda názoru a prejavov. Pod záštitou tolerancie sa do života vnášajú nové názory na usporiadanie sveta a každý môže obhajovať svoj vlastný svetonázor a teda aj štýl obliekania.

Existuje teda ešte stále norma, podľa ktorej by sme sa mali obliekať v nedeľu, keď ideme na bohoslužbu? Má moja sloboda hranice?

Keď píše Pavel Korintčanom (11. kap.) o pokrývkach hlavy pre ženy, píše do konkrétnej historickej doby v danom kultúrnom prostredí. No ak rozumieme tomu textu tak, že žena s nepokrytou hlavou, či ostrihanými vlasmi bola vnímaná ako prostitútko, či prinajmenšom ako žena, ktorá pohľadá svojím manželom, tak prítomnosť takej ženy na

bohoslužbách by bola šokujúca a pre mnohých zraňujúca. Ak chceme tento biblický princíp aplikovať na dnešnú dobu, tak náš vonkajší zjav by nemal byť pre druhých šokom a prekážkou pri bohoslužbe.

a čo si myslím ja?

Keďže celý týždeň chodím oblečená viac-menej športovo, čo vyplýva z mojej práce, rada sa v nedeľu konečne oblečiem „slušne“. A chápem tých, ktorí chodia celý týždeň v obleku, že v nedeľu sa konečne oblečú „slobodne“.

Natália Luptáková

Móda... slovo, vlastne pojem zahrňujúci x ďalších slov. V niektorých vyvoláva prinajmenšom odstup, v protipólnej skupine logicky pôžitok. Téma, v cirkvi diskutabilná ako mnoho iných, idúc od individua k individu. A máme preto teraz všetci obhajovať seba samých? Týmto štýlom veľmi ľahko skončíme s tým, že obhajujeme svoje vlastné svedomie, pretože vieme, že nie je čisté.

Moja maličkosť nie je extrémistická (no dobre, možno s miernymi chútkami), aj keď sa mi mnohé veci páčia. Chápem, že u mnohých ľudí je móda len vyjadrením ich samých, bez nutnosti hlbšieho významu. Tak, ako aj u mňa. Dám si to, čo sa mi páči s mierou, za ktorú som ja sama zodpovedná, ale prepáčte, neriešim, čo všetko to môže u iných evokovať. Mohla by som sa totiž dostať často k nezmyselným dôvodom, prečo konať inak. Asi by som to nazvala nezamyšľaným dôsledkom vlastného konania. Je to moja vina?

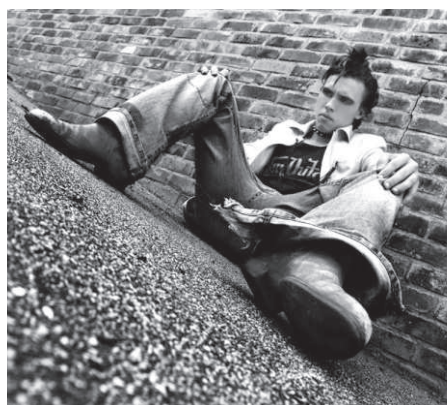
Toto však chce možno viac ako jeden pohľad na vec, na človeka. Je to, čo vidíme ako zlé, naozaj zlé? Alebo je to často len vec názoru, vkusu, či vlastnej nespokojnosti? Možno... zlej skúsenosti? Nevieť odpovedať za všetkých, ani nechcem.

Asi by sme mali hľadať a venovať sa skutočným veciam, podstatným, tým, ktoré zaväzujú. Nakoniec, aj tak je všetko podstatné len v srdci. Veci, pre srdce nepodstatné, ho nikdy nedokážu ovplyvniť. Vo všetkom potrebujeme múdrosť. Aby sme zlé dokázali vidieť, ale aby sme zlé nevytvárali z niečoho, čo zlé nebolo.

Boh vidí a vie, ale múdrosť chce dať aj nám. Takú, aby sme mohli chápať srdcom.

Lebo Hospodin dáva múdrosť, z Jeho úst je poznanie i rozvaha. (Príslovia 2, 6)

Markéta Lukáčová

nudný a staromódny rodičovský pohľad?

Keď moja dcéra Laura vojde do zboru je celá v čiernom: čierny lak na nechty, dlhé čierne sukne, čierne kanady, čierne pančuchy, čierne tričko. Ak je vonku zima, čierny sveter. Jej doplnky sú jednoduché: prsteň na každom prste, obrúč okolo hrdla vytvorená z miniatúrnych pút, niekoľko náušnic v uchu... a diamantový kamienok v nose. Niekedy to vymeni za fialové tričko s hocakými nohavicami, ktoré nájde na zemi v izbe, alebo čizmy vystriedajú oranžové tenisky.

Prvýkrát, keď vo svojom novom výzore vošla do zboru, ma niekoľko starších dám zobralo stranou. S malou dušičkou som čakala, čo si vypočujem. Jedna z nich ma poklepala po pleci a povedala: „Zlatko, netrása. Mohlo by to byť horšie.“ Dieťa vyrastie a chce vyjadriť svoju individualitu tým, že sa chce obliekať ako ostatní v jej veku. Na rad príde konverzácia, keď ona kričí: „Ľudia majú právo byť tým, čím chcú byť.“ Na čo ja odpovedám: „Súhlasím, ale prečo musíš byť práve takýmto hastrošom?“

Zem sa trasie, pravdivá sa menia. Ako rodič neviem, čo urobiť, ako reagovať.

Kladiem si otázku, ako je na tom duchovne moje dieťa? Doktor Dobson a mnohí iní experti na výchovu sa zhodujú v jednom:

Múdro zvažuj svoje bitky. Pokiaľ je to len otázka vkusu, nechaj to tak. Nestojí za to, aby ti to narušilo vzťah s tinedžerom, už tak veľmi komplikovaný. Ale každý rodič si musí stanoviť hranice, ktoré sa môžu líšiť v každej rodine. V našej rodine sme zakázali oblečenie sexuálne provokatívne (čo, našťastie, nebol problém), morálne alebo duchovne útočné a ozdoby, ktoré sa nedajú odstrániť ako napr. tetovanie.

V prípade Laury sme zistili, že automatické „nie“ ju len vyprovokuje k boju. Namiesto toho si sadneme k rozumnej diskusii a zhrnieme všetky pre a proti. Súhlasili sme s malým diamantom v nose, ale zakázali sme piercing na očnému viečku, jazyku a perách. Išlo o zdravie. Ďalšia záležitosť hodná boja je spôsob, ako sa zabáva so svojimi kamarátmi.

Jeden z najväčších problémov, s ktorými bojujem, je, čo si ľudia o mne pomyslia ako o Laurinej mame. Zraňuje to moje sebavedomie a sebaaprijatie. Čo len si ľudia pomyslia? Asi to najhoršie. Pravdepodobne, že som strašná matka a moje dieťa je diabol. Ale ľudia si radi myslia to, čo chcú a radi si myslia to najhoršie aj o iných ľuďoch ako som ja.

Minulé leto som Lauru zobrala na kresťanskú konferenciu. Ako sme prechádzali pomedzi tisícky kresťanov, musela som si uvedomiť niekoľkých vecí: po prvé, že moja dcéra budí zjavnú pozornosť, po druhé, že väčšina pohľadov bola naplnená odsudzujúcim odporom a po tretie, že je to moje dieťa a ja som nadšená, že tam chce byť so mnou. Lebo to sa mi často nestáva.

„Je to ako keby sa tieto deti pýtali: Naozaj ma Boh miluje takého, aký som?“ povedala mi nedávno mama chlapca, ktorý nosí na sebe reťaze. „Aká škoda, ak vďaka našej negatívnej reakcii nad niečím takým nepodstatným ako je oblečenie alebo šperky sa odvrátia od Boha!“ Aby som bola úprimná, reakcia, akú si vyslúžila moja dcéra ma neprekvapila, ale hnevalo ma, že ľudia, ktorí vyjadrujú lásku ku Kristovi, sa pozerajú zvrchu na niekoho, kto nesplňa

ich predstavu výzoru.

Mala som čo robiť, aby som nezačala kričať: „Vy ju nepoznáte! Len predpokladáte, že určite berie drogy alebo sa venuje čarodejníctvu. A aj keby? Neznamenalo by to, že práve preto potrebuje Krista?“

Podstatný je stav srdca, nie farba vlasov. „Človek totiž hľadá na to, čo je pred očami, Hospodin však hľadá na srdce.“ (1Sam 16, 7) Najvyšší cieľ rodičov by malo byť pomôcť tinedžerom porozumieť, že tak ako sa prezentujeme navonok, ukazujeme naše hodnoty, ktoré sú vnútri. Či na prvom mieste máme seba, alebo Krista.

Louisa, matka troch synov, mi nedávno povedala: „To, čo ma najviac zaujíma je, že moje deti sú pevné vo viere, začleňujú sa do spoločenstva s ďalšími veriacimi a obliekajú sa tak, ako naozaj chcú a nie, aby sa prispôbili davu.“ A dodáva: „Deti sa často obliekajú podľa toho, akých majú priateľov. Preto chcem, aby najbližší priatelia mojich detí boli veriaci, ale tiež chcem, aby boli schopní mať vzťahy s tinedžermi zo sveta. To asi pôjde ťažko, ak budú vyzeráť veľmi upäto.“

To bol jeden z dôvodov, prečo som Laure nechala v obliekaní väčšiu voľnosť. A keď som ochotná tolerovať prehliadku výstrednosti pred mojimi dverami, Lau-

rini priatelia sú čas od času ochotní prijať moje pozvanie do zboru.

Niekedy vzhľad odráža vnútornú rebéliu alebo duchovný problém. Bohužiaľ, to sa týka aj mojej dcéry, a tak sa za ňu modlím a modlím. Modlím sa, aby sa zmenilo jej srdce a tiež aj moje. Pretože sa modlím denne, Boh hovorí. Mení mňa, aj moje dieťa. Laura postupne zjemňuje svoj vzhľad. Hovorí o tom, že by si ofarbila vlasy na mahagón a kúpila si dve biele trička.

Syn jednej mojej priateľky si nedávno prestal farbiť vlasy. Povedal, že si pripadal zle, keď utrácal peniaze na niečo také hlúpe, keď jeho spolužiaci na internáte si mohli dovoliť len dve jedlá denne. A tak teraz namiesto kupovania farby kupuje sendviče a raňajkuje so svojim susedom.

Tak ako bábätká odrastú z plienok a batofatá sa naučia chodiť, tínedžeri, ktorí chceli mať modré vlasy, nastúpia do zamestnania a založia si vlastné rodiny a väčšina z nich prijme sociálne prijateľné normy vzhľadu. Aj s nami to tak bolo. Keď sa moja dcéra dostane do tohto bodu, to, čo by som si najviac priaľa je, aby sa pozerala späť ako na čas, kedy ju jej mama natoľko milovala, že neústupne chránila jej dušu, ale zároveň jej dala priestor objavovať vlastnú individualitu. Diera v Laurinom nose sa raz zacelí. Ale náš vzťah je niečo, čo chceme, aby ostalo otvorené.

**podľa Nancy Kennedy
(Today's Christian Woman)**

HLAS Z BRNA

Jsou tu první pěkné dny, vzduchem voní jaro a já vím, co to znamená. Začíná další sportovně misijní sezóna. Příští víkend plánování dětského tábora, ve středu setkání kvůli English campu, probíhá zuřivá e-mailová korespondence kvůli dvěma sportovním víkendům a navíc už brzy začne přihlašování na multisportovní kemp.

Sedíme s holkama kolem stolu a snažíme se vzájemně přivzdělat v oblasti psychoher, reflexe, první pomoci a samozřejmě, nezbytných zákonitostí provizorní kuchyně. Zitřejší večer máme vyhrazený pro společné sdílení a modlitby. Nejde o žádné plané klevetění, jak tvrdí kluci. Nejprve doděláme poslední přípravy a pak se budeme modlit za Boží ochranu, za hezké počasí, za dostatek účastníků, za otevřenost jejich srdcí, zkrátka, aby Pán Bůh celé to naše dílo požehnal.

První to nakousla Maruška, jestli my se na to náhodou nedíváme obráceně. Ze všech sil připravujeme, připravujeme, zkoušíme, předěláváme, pilujeme detaily, navrhujeme, hlasujeme a rušíme, abychom na poslední chvíli řekli tak nám to teda Pane Bože, prosíme, požehnej. My jsme se teda rozhodli, že Tě k té naší bohubilé práci taky přibere.

Maruška skončila. A bylo ticho. Najednou jako by se nám otevřel úplně nový pohled, nová perspektiva. Plánovat, organizovat, tvořit, být kreativní, a to všechno s myšlenkou na spásu druhých lidí, to jsme si nevymysleli my. To je Boží dílo, ke kterému nás přizval jako svoje spolupracovníky. Moc bych si přála s tímhle pohledem začínat každou další plánovací sezónu. Začínat další přípravy modlitbou vděčnosti. Za nový život, za svobodu a radost i do obyčejných dnů, za chuť tohle všechno předávat dál a hlavně za to, že nás pozval ke svému dílu. A že tomu SVĚMU dílu žehná.

Tereza Honsová

Ellis Potter

S kazateľom, bývalým budhistickým mníchom a veľmi výnimočným človekom v jednej osobe – Ellisom Potterom, sme sa stretli predposledný februárový víkend počas Konferencie vedúcich mládeže CB v Žiline, kde nám spolu s bratom Marschom Moylom slúžili slovom.

Otázka znie -- sú nejaké pravidlá, ako máme vyzerat', napríklad naše oblečenie a make-up počas návštevy bohoslužieb?

Áno, je tu pravidlo lásky. Musíme mať rád jeden druhého, vážiť si jeden druhého a rešpektovať jeden druhého. Musíme veriť jeden druhému. Musíme dať jeden druhému priestor byť novou generáciou so zmenou štýlu v kultúre. A musíme si dať pozor, aby sme neubíjali jeden druhého a nerušili jeden druhého. Nesmieme si vyberať len to čo teší nás v spôsobe akým sa obliekame alebo akým sa maľujeme, alebo aký máme účes. Vnímajme ľudí okolo nás a rozhodujme sa v láske ku spoločenstvu. Nesnažme sa každého presvedčať, aby nasledoval náš vkus a presvedčať, že náš vkus je Boží vkus. Musíme si dôverovať a musíme žiť náš život v pokoji aj s rozdielmi, ktoré medzi sebou máme v našom vkuse. Nemali by sme každého okolo presvedčať, aby vyzeral presne rovnako. Ale mali by sme byť opatrní, aby sme nerušili a neubíjali ľudí,

ktorí sa snažia chváliť Boha, keď vidia niečo, čo je úplne cudzie ich skúsenostiam, hodnotám, kultúre. Musíme byť opatrní v ohľade jeden na druhého. To je pravidlo.

Pokiaľ to dobre chápem, znamená to, že nie je veľmi dôležité ako vyzerať, ale ako tým pôsobíme v našej kultúre a zbere. Nie je to o tom, či sa priamo ten štýl a vzhľad páči Bohu, ale o tom, ako my všetci prijímame jeden druhého.

Áno, presne tak.

Ďakujeme za rozhovor.

